Water- en rioleringsprogramma Gemeente Overbetuwe

Beleid en maatregelen voor het stedelijk afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater voor de periode van 2025 tot en met 2029

Sweco Nederland B.V.	30129769
Onderwerp	Wrp Overbetuwe
Projectnummer	51015904
Klant	Gemeente Overbetuwe
Auteur	Dorine ter Linde, Carl Geuljans, Tjeerd Dijkstra, Rudi Muller
Gecontroleerd door	Tjeerd Dijkstra, Willem Peters
Vrijgegeven door	Tjeerd Dijkstra
Datum	2023-07-26
Versie	1
Document referentie	Wrp Overbetuwe Definitief

Samenvatting

Voor u ligt het eerste Water- en rioleringsprogramma van de gemeente Overbetuwe. Dit Wrp geeft voor de eerste keer invulling aan de planvorm ‘programma’ die we onder de Omgevingswet facultatief in kunnen zetten op het gebied van de gemeentelijke watertaken onder.

In dit water- en rioleringsprogramma (Wrp) beschrijven we hoe wij als gemeente omgaan met onze wettelijke zorgplichten voor het stedelijk water. Bovendien beschrijven we onze facultatieve zorgtaken voor het oppervlaktewater en de rol van water bij klimaatadaptatie. Goedwerkende voorzieningen, zoals riolering, zijn nodig om deze waterstromen in goede banen te leiden voor:

- Het beschermen van de volksgezondheid
- Het beschermen van het milieu
- Het handhaven van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Uitgangspunten voor dit Wrp zijn:

- “Beheersmatig gaan we orde op zaken stellen”
    - We gaan de aankomende tijd proactief beheren en vervangen buizen wanneer het echt nodig is met toekomstbestendig materiaal. De wereld vraagt andere stelsels, robuustere systemen en daar rekenen en ontwerpen wij naar.
- “Onze watertaken zijn klimaattaken”
    - Onze watertaken zijn klimaattaken. En als zodanig gaan we ook met de financiering om.
- “Klimaatadaptatie zit (qua water) bij iedereen tot in de voortuin”
    - Klimaatadaptatie zit qua water tot in de voor (én achter-)tuin. We stimuleren (ook financieel) om maatregelen op eigen terrein te treffen.
- “De rioolheffing dekt de lasten”
    - De rioolheffing dekt de lasten. Deze is 100% kostendekkend én we maken financieel ruimte voor klimaatadaptatie.

Om aan deze opgaven invulling te geven, voeren we activiteiten uit voor het:

- Beheer
- Nieuwe gebieden
- Klimaatadaptatie
- Samenwerking, faciliteren en stimuleren

We dekken onze activiteiten en dus de kosten van de samenhangende personele bezetting onder de rioolheffing. Deze is 100% kostendekkend en dus gezond en in verhouding met de ambities.

De rioolheffing zal daardoor als volgt moeten stijgen:

Jaar	Tarief incl. korting
2024	€ **106,74**
2025	€ 143,06
2026	€ 148,85
2027	€ 153,51
2028	€ 228,13
2029	€ 228,30

De oorzaak van de lage heffing en benodigde stijging om dat op te vangen is deels de teruggave aan de belastingbetaler van ongeveer €1,6 miljoen per jaar. Omdat per 2028 het ‘voordeel’ vervalt, is van 2027 naar 2028 een forse stijging nodig.

De belangrijkste oorzaken voor de stijging zijn de indexatie van kosten en de toename van het areaal. Voor een aanzienlijk kleiner deel komt de stijging voort uit de beleidsambities en de eerste stappen die we op het gebied van klimaatadaptatie willen zetten.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3
1 Inleiding 9
1.1 Aanleiding 9
Van GRP naar Wrp 9
Gemeentelijke watertaken 10
1.2 Doel van dit Wrp 10
1.3 Ontwikkelingen water- en rioleringszorg 10
Klimaatadaptatie 10
Omgevingswet 11
1.4 Planperiode van het Wrp 11
1.5 Proces 11
1.6 Leeswijzer 11

2 Even terugkijken 12
2.1 Terugblik op het GRP 2018-2022 12
2.2 Aandachtspunten voor het nieuwe beleid 13

3 Communicatie en participatie 14
3.1 Communicatie 14
3.2 Samenwerking 14
3.3 Faciliteren en stimuleren 14

4 Wat willen we bereiken 15
4.1 Waarom water- en rioleringszorg 15
Doelen water- en rioleringszorg 15
Water- en rioleringszorg in Overbetuwe 15
4.2 De Omgevingsvisie 16
Samenspel 16
Identiteit 16
Ontwikkeling 17
4.3 Stedelijk afvalwater 17
De wettelijke zorgplicht 17
Inzamelen en transporteren naar een zuivering 17
Beheer bestaande stelsels 18
Nieuwbouw 18
4.4 Hemelwater 19
De zorgplicht 19
Schoonhouden – scheiden - zuiveren 19
Vasthouden – bergen – afvoeren 19
Hinder – overlast - schade 20
Nieuwbouw 20

4.5 Grondwater 21
De zorgplicht 21
Grondwateroverlast en -onderlast 21
Nieuwbouw 22
4.6 Stedelijk oppervlaktewater 22
Geen zorgplicht, wel verweven met zorgplichten 22
Berging, afvoer en waterkwaliteit 22
4.7 Duurzaamheid, circulariteit en klimaatadaptatie 23
Duurzaamheid en circulariteit 23
Klimaatadaptatie 23
4.8 Integraal (en samen-)werken 24

5 Taakopvatting 26
5.1 Algemeen 26
5.2 Wat doet de gemeente 27
5.3 Wat doet de gemeente in samenwerking met anderen 27
5.4 Wat verwachten we van inwoners en bedrijven. 27
Algemene zorgplicht lozen van afvalwater 28
Vergunningen en verordeningen 29

6 Wat hebben we 30
6.1 Overzicht voorzieningen 30
6.2 Huidige situatie stedelijk afvalwater 31
6.3 Huidige situatie hemelwater 33
6.4 Huidige situatie grondwater 33
6.5 Huidige situatie (stedelijk) oppervlaktewater 34
6.6 Huidige situatie duurzaamheid, circulariteit en klimaatadaptatie 35
6.7 Huidige situatie integraal (en samen-) werken 35

7 Wat moeten we doen 36
7.1 De opgave 36
7.2 Beheer bestaande stelsels en gebieden 36
7.2.1 Inspecteren, beoordelen, maatregelen 36
7.2.2 Adaptief beheer 37
7.2.3 Onderhoud 37
7.2.4 Onderzoeken 38
7.3 Nieuwbouw 39
7.3.1 Toekomstbestendige stelsels 39
7.3.2 Onderzoeken 39
7.4 Klimaatadaptatie 39
7.4.1 LAS 39
7.4.2 Groenblauwe structuren 40
7.4.3 Water en bodem sturend 40
7.4.4 Klimaat-meekoppel-budget 41
7.5 Samenwerking, faciliteren en stimuleren 41
7.5.1 Binnen de gemeente 41
7.5.2 Regionale samenwerking 41
7.5.3 Onze inwoners, bedrijven en initiatiefnemers 42

8 Hoe gaan we dat doen 43
8.1 Personeel 43
8.1.1 Benodigde personele capaciteit; de getallen 43
8.1.2 Benodigde personele capaciteit; de praktijk 44

8.2 Financiën 44
8.2.1 Kostendekking 45
8.2.2 Kosten en uitgaven 46
8.2.3 Rioolheffing 47

Bijlage 1 49
Locaties randvoorzieningen 49

Bijlage 2 50
Uitgangspunten rioolheffingsberekening 50

Bijlage 3 53
Rioolheffingsberekening 53

ALGEMEEN

1 Inleiding

In dit water- en rioleringsprogramma (Wrp) beschrijven we hoe wij als gemeente omgaan met onze wettelijke zorgplichten voor het stedelijk water. Bovendien beschrijven we onze facultatieve zorgtaken voor het oppervlaktewater en de rol van water bij klimaatadaptatie. Dit Wrp is de opvolger van het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2018-2022 voor de periode van 2025-2029.

1.1 Aanleiding

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Maar weinig mensen beseffen hoe belangrijk riolering en (goed) waterbeheer is. Pas als het mis dreigt te gaan en er bijvoorbeeld stank- of wateroverlast optreedt, krijgt het publiekelijk aandacht. Verder gaat de inzameling en transport van afvalwater en het beheer van watersystemen ongemerkt aan inwoners voorbij, terwijl we dagelijks veel inspanning verrichten om deze kostbare infrastructuur en voorzieningen in stand te houden.

In dit Water- en rioleringsprogramma beschrijven we hoe wij als gemeente Overbetuwe omgaan met de gemeentelijke watertaken voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Naast deze watertaken geven we extra aandacht aan oppervlaktewater, klimaatadaptatie, duurzaamheid en samenwerking. Hiermee werken we vanuit onze taken voor water en riolering aan een toekomstbestendig Overbetuwe.

Van GRP naar Wrp

Het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 loopt, na een tweejarige verlenging, af in 2024. De Omgevingswet is in 2024 in werking getreden waarmee de verplichting om een GRP op te stellen is vervallen. Echter blijft het nodig om beleid te hebben voor het water en riolering in onze gemeente. Ook in de Omgevingswet staan namelijk de gemeentelijke watertaken die aanleiding zijn om dit Water- en rioleringsprogramma op te stellen; deze wettelijke zorgtaken zijn niet vervallen en de wetgever beveelt aan de wijze van uitvoering van het water- en rioolbeleid te verwoorden in een Wrp.

Gemeentelijke watertaken

In dit Wrp geven we aan hoe wij onze wettelijke zorgplichten/watertaken invullen:

Watertaak	Wetgeving	Verantwoordelijk voor
Stedelijk afvalwater	Wet milieubeheer artikel 10.33 (Omgevingswet art. 2.16 lid 1a-3)	de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt van de in de gemeente gelegen percelen.
Hemelwater	Waterwet artikel 3.5 (Omgevingswet art. 2.16 lid 1-a1)	een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater.
Grondwater	Waterwet, artikel 3.6 (Omgevingswet art. 2.16 lid 1-a2)	het voorkomen of beperken van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming.
Drinkwater	Drinkwaterwet, artikel 2 (Omgevingswet art. 2.1, lid 3).	een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening samen met provincie en waterschap.

1.2 Doel van dit Wrp

Het Wrp beschrijft onze beleidsopvattingen over de invulling van de gemeentelijke watertaken. We beschrijven wat we zelf doen, wat we verwachten van onze waterpartners. Daarnaast beschrijft dit Wrp wat we gaan doen om deze beleidsdoelstellingen te realiseren. Goedwerkende voorzieningen, zoals riolering, zijn nodig om deze waterstromen in goede banen te leiden voor:

- Het beschermen van de volksgezondheid
- Het beschermen van het milieu
- Het handhaven van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Tot slot bevat dit Wrp de onderbouwing en de berekening van de te innen rioolheffing (zoals bepaald in de Gemeentewet artikel 228a).

1.3 Ontwikkelingen water- en rioleringszorg

Binnen de water- en rioleringszorg zijn nieuwe ontwikkelingen gaande. In dit plan geven we extra aandacht aan de volgende ontwikkelingen.

Klimaatadaptatie

De belangrijkste ontwikkeling, in ruimtebeslag en benodigde middelen, is klimaatadaptatie. Klimaatadaptatie vraagt steeds meer aandacht bij ruimtelijke ontwikkelingen. Bij extremere regenbuien is het niet mogelijk al het hemelwater ondergronds te verwerken. Daarom is het van belang de openbare ruimte zo in te richten dat afstromend regenwater niet tot problemen leidt. Naast veel neerslag krijgen we ook vaker te maken met meer en langere periodes van droogte. Om de effecten hiervan tegen te gaan, houden we het water zo veel mogelijk vast waar het valt. Kortom, een veerkrachtige inrichting van het watersysteem speelt een cruciale rol in klimaatadaptatie.

Omgevingswet

De Omgevingswet is sinds 1 januari 2024 in werking. De Omgevingswet biedt de nieuwe wettelijke basis van waaruit wij onze doelen, maatregelen en regels vormgeven. De omgevingsvisie van de gemeente is de integrale visie waar water en riolering ook onderdeel van (zou moeten) zijn. Hierin leggen wij onze ambities en beleidsdoelen voor de gemeentelijke watertaken vast. In het omgevingsprogramma beschrijven wij welke maatregelen, middelen en kosten nodig zijn om deze doelen te realiseren. We stellen lokale regelgeving op als sturingsinstrument voor onze inwoners en bedrijven zodat nieuwe plannen in lijn zijn met ons beleid. Deze regels nemen wij op in het omgevingsplan.

1.4 Planperiode van het Wrp

Dit plan geldt voor de periode 2025 tot en met 2029 als handvat voor de uitvoering van onze (wettelijke) watertaken. Jaarlijks rapporteren we de voortgang van de uitvoering aan het bestuur en sturen we, waar nodig, bij.

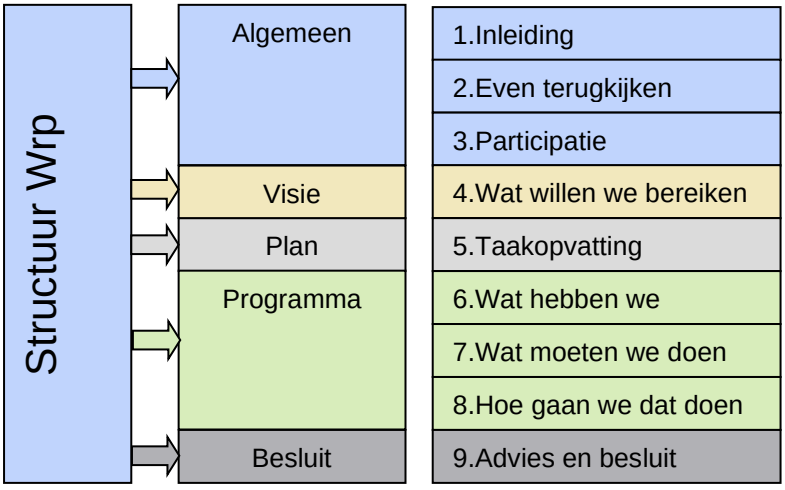
1.5 Proces

Dit Water- en rioleringsprogramma hebben we opgesteld in samenwerking tussen de verschillende afdelingen van onze gemeente én waterschap Rivierenland. Het proces is begeleid door ingenieursbureau Sweco. In interviews, overleggen en werksessies hebben wij visies, beleid en beheer(smaatregelen) afgestemd.

Tijdens deze werksessies sloten diverse disciplines binnen de gemeente en waterschap aan. We hebben de (nieuwe) doelen en de mogelijke uitwerking van de belangrijkste ontwikkelingen besproken.

1.6 Leeswijzer

In de figuur staat de opbouw van dit Wrp. De onderverdeling (Algemeen, Visie, Plan, Programma) wordt gebruikt om zoveel mogelijk in te spelen op de nieuwe planstructuur zoals die onder de Omgevingswet gemeengoed zal gaan worden.

2 Even terugkijken

Om lerend te evalueren maken we gebruik van de cirkel van Demming: "Plan-do-check-act" is een methodologie om van het verleden te leren en daarmee betere plannen voor de toekomst te maken op basis van inzichten uit evaluaties.

In dit hoofdstuk kijken we terug op de vorige planperiode (2018-2022, welke is verlengd met 2 jaar) om door te pakken op wat er goed gaat en te verbeteren wat er beter kan.

2.1 Terugblik op het GRP 2018-2022

Het GRP van 2018 tot en met 2022 is, na een evaluatie, verlengd met een periode van twee jaar. De evaluatie dient als input voor de visievorming van het stedelijk waterbeheer en daarmee ook voor het opstellen van onderliggend Wrp.

Wanneer in algemene zin naar het GRP wordt gekeken, vallen een aantal punten op. Ten eerste valt op dat verschillende doelen niet worden behaald. Dit heeft voornamelijk te maken met:

1. tekort aan personeel;
    - Een tekort aan personeel leidt ertoe dat werkzaamheden die in het GRP waren beschreven zijn blijven liggen. De bezetting die aan gemeentelijke watertaken kon werken is tijdens de looptijd van het GRP verder afgenomen.
2. (te) grote hoeveelheid aan projecten;
    - Veel nieuwe projecten leiden ertoe dat er meer advisering nodig is dan er tijd aan beheer besteed kan worden.
3. bewuste keuzes;
    - De invloed van bestuurders en inwoners hebben ertoe geleid dat de doorlooptijd van projecten fors langer is geworden. Hierdoor wordt de tijdsbesteding aan deze projecten fors groter.
4. (oppervlakte) water is onvoldoende in beeld.
    - Als een deel van het areaal niet in beeld is, worden plannen op de postzegel benaderd en ontbreekt een integrale langjarige aanpak waardoor suboptimale oplossingen worden bedacht.

Het GRP was in grote mate gericht op riolering, en niet op water in meer algemene zin. Terwijl water en riolering, bewoond gebied en inmiddels ook klimaat onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ten tijde van de evaluatie werd de kwaliteit van alle voorzieningen voor de uitvoer van de gemeentelijke watertaken niet op peil gehouden, maar ging deze achteruit. Niet alle werkzaamheden liggen op schema en er is buiten het oplossen van incidenten te weinig ruimte voor andere aspecten. Uit de evaluatie blijkt dat een focus nodig is op het inhalen van achterstanden, doorgaan en instandhouding van het huidige beleid en het voldoen aan de hedendaagse standaarden.

2.2 Aandachtspunten voor het nieuwe beleid

Verschillende taken zijn blijven liggen, met risico's voor de toekomst tot gevolg. Een aanpak waarbij minder naar de postzegel wordt gekeken, en meer naar de toekomst, is noodzakelijk. De evaluatie maar vooral de leerpunten voor het nieuwe beleid zijn door middel van een Ronde Tafel Gesprek met een afvaardiging van de Gemeenteraad besproken.

Bij het opstellen van het nieuwe beleid voor de gemeentelijke watertaken, krijgen de volgende punten (meer) aandacht:

- Een realistische en toekomstbestendige insteek
    - We gaan het beleid actualiseren
    - We zullen zaken weer op orde brengen
    - We doen nu geen dingen waar je later spijt van krijgt
- Beheersmatig orde op zaken stellen
    - We gaan proactief beheren, met risico's goed in beeld
    - We gaan personeel en kennis op beheergebied op orde brengen en houden
    - We zullen een inhaalslag plegen op achterstanden
- Watertaken worden klimaattaken
    - We gaan bij ingrepen in of aan het riool altijd de bovengrond meenemen
    - We zullen - naast ons eigen ingrijpen - ook adviseren en stimuleren
    - We dragen zorg voor afvalwater. Dat is niet gelijk aan de zorg voor het klimaat; kortom, beheer van afvalwatervoorzieningen is een specialisme, omgaan met het klimaat is dat ook. Aandacht is nodig voor beide disciplines
- Klimaatadaptatie doen we in de openbare én particuliere ruimte
    - We beseffen dat klimaatmaatregelen een kwestie zijn van 'en-en-en'
    - We stimuleren particulieren zelf in actie te komen en brengen dit in balans met gemeentelijke ingrepen en eventuele dwangmaatregelen
- De rioolheffing dekt de kosten
    - We kunnen op de lange termijn de uitgaven dekken
    - We kijken kritisch naar waarde, risico en kosten; een lage rioolheffing is niet leidend

3 Communicatie en participatie

Ons werk staat in het teken van het creëren en onderhouden van een prettige leefomgeving. Dat doen we voor en met ondernemers en inwoners. De hoofdlijnen van communicatie participatie in het kader van de gemeentelijke watertaken vatten we hier samen.

3.1 Communicatie

In de geest van Omgevingswet betrekken we onze inwoners en ondernemers bij onze plannen. Om effectief te kunnen communiceren is een breed aanbod aan communicatiemiddelen beschikbaar. Zo richten we ons op social media lokale media, ontmoetingen, bestuurlijke activiteiten en benutten we contactmomenten zoals evenementen en bewonersavonden.

3.2 Samenwerking

We steunen initiatieven en gaan we de samenwerking aan met onderwijsinstellingen en ondernemers/organisaties. Voor onderwijsinstellingen kunnen we bijvoorbeeld gastlessen verzorgen over het stedelijk (afval)watersysteem. Op deze manier worden ook jongvolwassen watergebruikers geïnformeerd over het belang van een duurzame waterkringloop. We volgen hierbij de algemene uitgangspunten uit de interactievisie van de gemeente en specifiek de interactiewijzer, te vinden via de website van de gemeente.

3.3 Faciliteren en stimuleren

Wij nemen een faciliterende en stimulerende rol in bij burgerinitiatieven ten aanzien van het inrichten van de openbare ruimte. Wij stimuleren inwoners niet alleen om in gesprek te gaan met ons, maar vooral ook met elkaar om zo samen de schouders eronder te zetten. Onze ambtelijke organisatie heeft hierin een faciliterende rol. Wij verwachten anderzijds, net als binnen het programma Duurzaamheid, ook een actieve rol van onze bewoners, waarin zij zelf bijvoorbeeld buurtdialogen organiseren bij de aanvraag van omgevingsvergunningen of bestemmingsplanwijzigingen. Om samenwerking te faciliteren zijn wij als gemeente goed bereikbaar via social media, internet en persoonlijk contact en hebben korte lijnen tussen gemeenteraad, gemeentebestuur, inwoners, vrijwilligers en ondernemingen.

Op de website Overbetuwe.nl kunnen onze inwoners terecht voor informatie over het klimaatadaptief inrichten van tuin en omgeving. De komende periode willen we deze website verder onder de aandacht brengen bij onze inwoners. Dit doen we in overleg met/met behulp van onze communicatieafdeling.

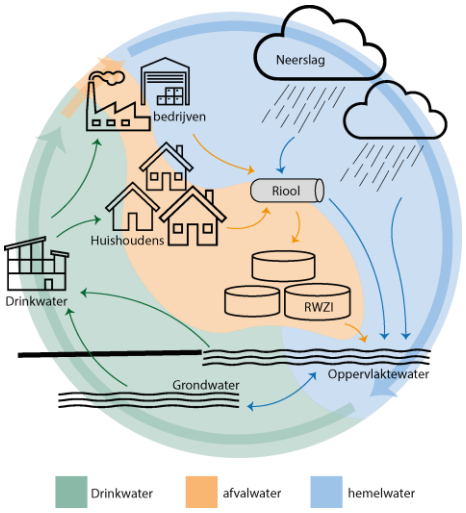
4 Wat willen we bereiken

In dit onderdeel beschrijven we onze visie op de gemeentelijke watertaken; wat willen we bereiken. Deels is dit een beschrijving van relevante passages uit de Omgevingsvisie, deels uit de opvattingen over de zorgplichten en deels zaken die in toenemende mate relevant zijn voor de invulling van onze gemeentelijk watertaken. Dit hoofdstuk beschrijft wat we willen bereiken…

4.1 Waarom water- en rioleringszorg

Doelen water- en rioleringszorg

Ons (afval)watersysteem beschermt de volksgezondheid en het milieu door het vuile water af te voeren naar de zuivering. Het systeem verwerkt hemelwater om wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen, maar ook genoeg hemelwater vast te houden voor de functies die hiervan afhankelijk zijn. We willen een zo natuurlijk mogelijk grondwaterniveau zonder grondwateroverlast of -onderlast. Het water- en rioolsysteem is daarmee een belangrijk onderdeel van de leefomgeving, waarmee er een directe relatie ligt met andere vakgebieden in de bovengrondse en ondergrondse openbare ruimte.

Goedwerkende voorzieningen, zoals riolering, zijn nodig om deze waterstromen in goede banen te leiden voor:

- Het beschermen van de volksgezondheid
- Het beschermen van het milieu
- Het handhaven van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Water- en rioleringszorg in Overbetuwe

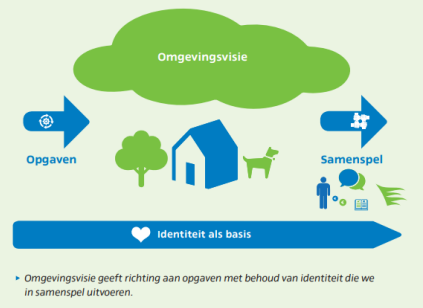
Met College en de Raad zijn de uitgangspunten en ambities voor de uitwerking van de zorgplichten besproken om de richting van dit Wrp te bepalen. Uitgangspunten voor dit Wrp zijn:

1. “Beheersmatig gaan we orde op zaken stellen”
    a. We gaan de aankomende tijd proactief beheren en vervangen buizen wanneer het echt nodig is met toekomstbestendig materiaal. De wereld vraagt andere stelsels, robuustere systemen en daar rekenen en ontwerpen wij naar.

2. “Onze watertaken zijn klimaattaken”
    a. Onze watertaken zijn klimaattaken. En als zodanig gaan we ook met de financiering om.
3. “Klimaatadaptatie zit (qua water) bij iedereen tot in de voortuin”
    a. Klimaatadaptatie zit qua water tot in de voor (én achter-)tuin. We stimuleren (ook financieel) om maatregelen op eigen terrein te treffen.
4. “De rioolheffing dekt de lasten”
    a. De rioolheffing dekt de lasten. Deze is 100% kostendekkend én we maken financieel ruimte voor klimaatadaptatie.

4.2 De Omgevingsvisie

De basis voor de Omgevingsvisie is in 2019 gelegd. Gelijktijdig aan het opstellen van dit Wrp wordt de Omgevingsvisie geactualiseerd. De Omgevingsvisie vormt een integrale en toekomstbestendige koers voor de leefomgeving in Overbetuwe; een inspirerende visie die richting geeft, uitdaagt om initiatief te nemen en aangeeft hoe mensen aan kunnen sluiten bij realisatie.

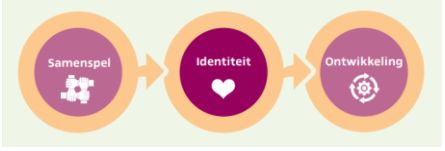
Samenspel

De leefomgeving is van ons allemaal. Daarom wil Overbetuwe samen met alle belanghebbenden in de gemeente aan de slag met de visie. Dit doet ze door middel van 6 leidende principes:

1. **Verbonden met leefomgeving**; Overbetuwe kent een sterke verbondenheid tussen mensen en samenwerking tussen organisaties. Deze verbondenheid is een belangrijke basis voor de gezamenlijke zorg voor de leefomgeving.
2. **Faciliteren van initiatief**; De gemeente vervult een faciliterende rol bij initiatieven.
3. **Gezamenlijke uitwerking**; Door middel van programma’s (zoals dit Wrp) legt de gemeente taakverdelingen en de wijze van samenwerking vast in de uitvoering van (gezamenlijke) taken.
4. **Ruimte voor maatwerk**; De gemeente volgt een consistente koers met transparante afwegingen. Daarbij zijn niet op voorhand voor alle situaties oplossingen te bieden, maar denkt de gemeente steeds vaker mee om te komen tot gezamenlijke kwaliteit en gedeelde oplossingen.
5. **Betrouwbaar en transparant**; De gemeente is een betrouwbare partner op basis van transparantie en vertrouwen.
6. **Kwaliteit in proces verankerd**; De inwoner en ondernemers uit de gemeente zijn als contextkenner vroegtijdig betrokken bij het maken van plannen.

Identiteit

De Betuwse identiteit vormt telkens het vertrekpunt voor ontwikkelingen. Ieder plan dient bij te dragen aan het versterken van deze identiteit. Deze identiteit wordt gevat in de volgende elementen:

- **Bodem en landschapstypen**; het rivierenlandschap wordt zichtbaar gekenmerkt door de rivieren en watergangen. Onzichtbaar

door de weg van het grondwater. De uiterwaarden, komgronden, oeverwallen en andere landschapselementen vragen elk hun eigen benadering.
- **Netwerken en infrastructuur**; belangrijke verbindingen liggen van oudsher op hoge gronden en op de dijken. De snelwegen A15, A50 en de Betuweroute (spoorlijn) lopen door Overbetuwe.
- **Occupatie**; de elf kernen van de gemeente kennen elk hun eigen karakteristieken. Gezien de ligging aan de A15 en de A50 zijn verschillende bedrijventerreinen aanwezig en vormt Overbetuwe een belangrijke regionale schakel tussen Arnhem, Nijmegen en Wageningen.

Ontwikkeling

Ontwikkeling, tot slot, wordt vormgegeven in de Omgevingsvisie door te focussen op zes opgaven:

- Vitaal buitengebied in beweging;
- Innovatieruimte voor ondernemerschap;
- Samen werken aan energietransitie;
- Gevarieerde dorpse woonomgeving;
- Netwerk verbonden met samenleving;
- Voorzieningen geclusterd.

4.3 Stedelijk afvalwater

De wettelijke zorgplicht

Stedelijk afvalwater is huishoudelijk afvalwater of een mengsel van huishoudelijk afvalwater met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. De gemeente zorgt voor de inzameling het transport van dit water naar een rioolwaterzuivering. Ze doet dit op het gehele gemeentelijke grondgebied. Deze zorgplicht kent een resultaatsverplichting; overal waar vuilwater wordt geproduceerd, zamelt de gemeente dit in (*Wet milieubeheer artikel 10.33 > Omgevingswet art. 2.16 lid 1a-3*).

Inzamelen en transporteren naar een zuivering

We zamelen het stedelijk afvalwater in en transporteren dit naar een voorziening waar het wordt gezuiverd voordat het in het milieu wordt gebracht. We doen dit om de volksgezondheid te beschermen en te zorgen voor een aantrekkelijke leefomgeving. Het afvalwater wordt bij voorkeur schoongemaakt op een centrale rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap. In sommige gevallen is een alternatief nodig, omdat een individuele oplossing doelmatiger blijkt wanneer het bestaande rioolstelsel te ver weg ligt. Dit is maatwerk en heeft niet de voorkeur.

In stedelijk gebied (in de bebouwde kom) zamelen we stedelijk afvalwater in door middel van vrijvervalriolen. In het buitengebied zamelen we in door middel van de drukriolering. Drukriolering is alleen bestemd voor huishoudelijk afvalwater, dus niet voor hemelwater of bedrijfsafvalwater.

In bestaande, veelal gemengde, riolen, is de capaciteit om water vast te houden en af te voeren beperkt. Wanneer het harder regent dan waarop die riolen zijn ontworpen, kan water uit het riool in gebouwen tot overlast leiden. Om dit te voorkomen zijn riooloverstorten aangebracht waarmee rioolwater in het

oppervlaktewater terechtkomt. Omdat dit in het oppervlaktewater leidt tot een verslechtering van de waterkwaliteit, willen we riooloverstorten zoveel mogelijk voorkomen.

Beheer bestaande stelsels

De riolen die we in het verleden hebben aangelegd, moeten we in stand houden en zorgen dat ze minimaal de verwachte levensduur volhouden. Daarom inspecteren we de riolen, beoordelen we wat we zien en voeren we maatregelen uit om gebreken te herstellen. Op plekken waar we minder risico accepteren doen we dit actiever dan op plekken waar er minder ellende van komt als er eens iets mis gaat. Dit noemen we risicogestuurd beheer.

Een ander principe dat we volgen in ons beheer is “adaptief beheer”. De ingrepen die we nu aan het stelsel doen om het minimaal in stand te houden, doen we toekomstbestendig. Dat betekent dat we altijd naar de dag na morgen kijken om te bepalen wat er nodig is; volstaat de voorziening of het stelsel nog, of gaan we onderdelen vervangen voor robuustere alternatieven. Dit geldt in capaciteiten, maar zeker ook in materiaalgebruik. We passen telkens materialen en werkwijzen toe die de dag na morgen een stapje beter of mooier maken.

Wij beheren onze eigen voorzieningen. Dit houdt in dat we met eigen mensen het werk kunnen verzetten om het stelsel in stand te houden en om het klaar te stomen voor de toekomst. Beheertaken die vanwege gebruikt materiaal, software of kennis specialistische inzet vragen, besteden we uit.

Nieuwbouw

Op het moment dat we nieuwe stelsels aanleggen, houden we schoon hemelwater en vuil stedelijk afvalwater uit elkaar. Dat betekent dat voor deze waterstromen aparte voorzieningen worden getroffen. Op de perceelgrens verwachten we daarom dat deze waterstromen gescheiden worden aangeleverd.

Huishoudelijk afvalwater brengen we naar de zuivering. Bedrijfsafvalwater mag hierin zijn vermengd, zolang het de werking van de riolering of de zuivering niet negatief beïnvloedt. Dit kan zowel in hoeveelheid als in samenstelling het geval zijn. Nieuwe bedrijfslozingen worden hierop beoordeeld.

We willen de toename van afvalwater (en afval in zijn algemeenheid) verder beperken. Dit houdt in dat we steeds minder hoogwaardig drinkwater inzetten voor laagwaardig gebruik. Als, in het kader van drinkwaterbesparing, het bij nieuwbouw mogelijk is om grijs water in te zetten voor laagwaardige toepassingen zoals toiletspoeling, betekent dit dat er nog een stelsel wordt bijgelegd. De effecten op milieu, belasting van zoetwatervoorraden, en kosten zijn bepalend voor de afweging welke stelsels waar nodig zijn.

Ervaringen uit het beheer zijn noodzakelijk aan de voorkant bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen; bij voorkeur passen we robuuste, toekomstgerichte stelsels en voorzieningen toe.

Net zoals grootschalige nieuwbouwplannen op dit moment worden geconfronteerd met congestie van bestaande (stroom)netten, kan het voorkomen dat een grote ontwikkeling niet zomaar kan worden aangesloten op het bestaande stelsel of de bestaande afvoer naar de zuivering (“rioolcongestie”). Aanpassingen in het bestaande stelsel zullen daarom

onderdeel worden van deze projecten. Kennis over de technische staat van bestaande stelsels wordt daarom steeds belangrijker om vooraf in projecten te betrekken.

4.4 Hemelwater

De zorgplicht

Hemelwater is al het water dat – vast of vloeibaar – uit de lucht valt. Hemelwater is relatief schoon en mag, mits niet verontreinigd, zonder extra zuivering in het milieu worden gebracht. De gemeente zorgt voor inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater op openbaar terrein en daar waar de perceeleigenaar dit niet zelf kan; de eigenaar van het terrein waarop het hemelwater valt is primair zelf verantwoordelijk voor de verwerking van hemelwater. In tegenstelling tot de afvalwaterzorgplicht, kent de hemelwaterzorgplicht een inspanningsverplichting (; *Waterwet artikel 3.5 > Omgevingswet art. 2.16 lid 1-a1*).

Schoonhouden – scheiden - zuiveren

Hemelwater dat van (niet vervuilde) oppervlakken stroomt en in het milieu terechtkomt is relatief schoon. Dit willen we zo houden. We zetten in op ‘schoonhouden – scheiden – zuiveren’. Daarom zamelen we hemelwater in en verwerken we het apart van stedelijk afvalwater.

Wanneer bestaande gemengde stelsels aan vervanging toe zijn, leggen we gescheiden riolering terug. Hemelwater gaat daarmee naar het oppervlaktewater of bergings-/infiltratievoorzieningen, het afvalwater naar de zuivering.

We willen, door de bouwregelgeving te volgen, voorkomen dat uitlogende materialen als lood en zink afvloeiend hemelwater verontreinigen. Bij afstroming van verontreinigde oppervlakken treffen we maatregelen om negatieve effecten op de bodem of waterkwaliteit te voorkomen. Als dit niet haalbaar is, voeren we het water af naar de zuivering.

Vasthouden – bergen – afvoeren

We willen hemelwater zo lokaal mogelijk verwerken. De perceeleigenaar heeft een belangrijke rol in het vertragen van afvloeiend hemelwater. Op het perceel willen we dat het hemelwater zoveel mogelijk wordt vastgehouden.

Onze zorgplicht treedt in werking wanneer hemelwater wordt aangeboden om centraal te bergen. Bij voorkeur blijft afvloeiend hemelwater zichtbaar stroomt het zo lokaal mogelijk naar groen of oppervlaktewater. Dit leidt minder tot foutaansluitingen (vuilwater aangesloten op hemelwaterriolen of hemelwater aangesloten op vuilwaterriolen). Als dit niet mogelijk is, zijn voorzieningen nodig voor het transport en verwerking op een plek verderop. In laatste instantie, als voorgaande stappen niet mogelijk zijn, is afvoer naar de RWZI mogelijk.

Buiten de bebouwde kom mag hemelwater nooit zijn aangesloten op de drukriolering. We gaan ervanuit dat percelen buiten de bebouwde kom voldoende ruimte hebben om hemelwater te verwerken of af te voeren naar oppervlaktewater.

Hinder – overlast - schade

We willen een aantrekkelijke leefomgeving en willen voorkomen dat (gezondheids)schade optreedt. Om te bepalen hoever onze zorgplicht reikt, maken we onderscheid in hinder, overlast en schade.

Hinder is lastig maar niet onoverkomelijk; onze inwoners en bedrijven moeten het besef hebben dat het een keer kan gebeuren.

Overlast is onwenselijk en willen we beperken door, waar mogelijk en doelmatig, structurele maatregelen treffen.

Schade moeten we voorkomen. Ingeval van schade starten we een onderzoek naar de mogelijke oorzaken en naar kostenefficiënte maatregelen om dit te beperken.

Net als bij de stedelijk afvalwater zorgplicht werken we telkens met kennis van nu naar stelsels en voorzieningen voor de omstandigheden van morgen; adaptief naar robuuste stelsels en voorzieningen.

De mate van hinder – overlast – schade bepalen we als volgt:

- **Hinder**
  - Kortdurende periode van water op straat;
  - Verkeer en gebruik van de openbare ruimte is (soms beperkt) mogelijk.
- **Overlast**
  - Langere periodes van water op straat;
  - Verkeer en gebruik van de openbare ruimte is niet overal meer mogelijk (te hoge waterstand op straat, ondergelopen tunnels).
- **Schade**
  - Grote hoeveelheden water op straat en in panden met schade als gevolg;
  - Verkeer en gebruik van de openbare ruimte (én particulier gebied) is in een groot gebied niet mogelijk;
  - Schade aan gezondheid en/of goederen direct te relateren aan water.

Nieuwbouw

Bij nieuwe ontwikkelingen kijken we of de natuurlijke omstandigheden het toelaten om er te bouwen; de bestaande of natuurlijke situatie wordt leidend in de ruimtelijke keuzes die we gaan maken. Dit noemen we Water en Bodem sturend. Bij nieuwbouw vormt de verwerking van hemelwater duidelijk een ruimtelijke component. Om water te bufferen (voor perioden van (te) veel én (te) weinig neerslag) verwachten we in ieder nieuw plan voldoende ruimtelijke inpassing van oppervlakkige hemelwatervoorzieningen (dat kunnen verlaagde groenstroken of grasvelden zijn, of zogenoemde wadi’s). Het hemelwater verwerken we zo lokaal als het kan. Voldoende open ruimte kan bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van nieuwe plannen. Door middel van een watertoets toetsen we of er voldoende aandacht is voor water als ruimtelijk principe in een plan. De eisen hieraan volgen de randvoorwaarden die worden opgelegd door het bestaande stelsel waarop wordt aangesloten en de eisen die door het waterschap aan de werking van het watersysteem worden gesteld. We kijken ook hier telkens met de kennis van nu naar een systeem van morgen; robuust en adaptief. In algemene zin geldt dat een waterprobleem dat wordt gecreëerd

door een ruimtelijk plan of een ingreep, wordt door datzelfde plan opgelost; de veroorzaker betaalt.

We verwachten dat onze inwoners zelf in actie komen in de verwerking van hemelwater. Daarom zetten we niet in op de ondergrens, maar stimuleren ook de initiatieven die meer willen doen dan we minimaal verwachten.

4.5 Grondwater

De zorgplicht

Grondwater is al het water dat zich in de bodem bevindt. De gemeente treft maatregelen in openbaar gebied wanneer structureel nadelige gevolgen optreden voor de aan de grond gegeven bestemming als gevolg van te hoge of te lage grondwaterstanden. Ze doet dit waar het doelmatig is en de verantwoordelijkheid niet bij de waterbeheerder of provincie ligt. Perceeleigenaren zijn altijd zelf verantwoordelijk voor de bouwkundige staat van bouwwerken op het perceel. Net als de hemelwaterzorgplicht, kent de grondwaterzorgplicht een inspanningsverplichting (*Waterwet, artikel 3.6 > Omgevingswet art. 2.16 lid 1-a2*).

Grondwater wordt gevoed door hemelwater en oppervlaktewater. Een belangrijke factor die er in het rivierengebied bij komt is de invloed van de rivieren. Het grote regionale watersysteem heeft een grote impact op de grondwaterstanden in onze gemeente. De gemeentelijke zorgplicht gaat over het ondiepe grondwater in het stedelijk gebied.

Grondwater is lokaal lastig te beïnvloeden, maar kan grote invloed hebben op de functie van een locatie. Bij langdurige droogte kan het grondwater wegzakken, bij langdurig natte perioden kan het grondwaterpeil stijgen. Er zal altijd sprake zijn van een bepaalde mate van fluctuatie.

Grondwateroverlast en -onderlast

Particulieren zijn zelf verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen tegen overlast of onderlast door grondwater. Bouwkundig moet het object bestand zijn tegen wisselende omstandigheden.

Wanneer problemen aantoonbaar worden veroorzaakt door onrechtmatig handelen door een buur (particulier of de overheid), heeft de gemeente de plicht om te onderzoeken waar de problemen vandaan komen. Onder voorwaarden kan de gemeente gehouden worden om maatregelen te treffen tegen overlast of onderlast door het grondwater.

Wanneer dat is wordt bepaald door een combinatie van de volgende termen in de zorgplicht:

- **Structureel**
    - Regelmatig terugkerende of blijvende gebeurtenis (geen incident);
    - Een grondwaterstand ter plaatse van bebouwing/infrastructuur die gedurende minimaal vier aaneengesloten weken gelijk staat aan het maaiveld of hoger dan in een lokaal waterhuishoudingsplan is vastgelegd.

- **Nadelig**
    - Significante belemmering van het normale gebruik van de bestemming zoals vastgelegd in het bestemmingsplan/omgevingsplan;
    - Of chronische gezondheidsklachten;
    - Of schade aan gebouwen of infrastructuur.

Op het gebied van grondwateronderlast waardoor verzakking van panden met slechte fundering op kan treden, wordt in de regionale samenwerking in de aankomende periode een uitwerking gemaakt.

Nieuwbouw

Water en bodem zijn belangrijke ruimtelijk sturende principes. Daarom moet bij nieuwbouw altijd de afweging worden gemaakt of bouwen op een natte plek verstandig is. Daarom houden we altijd rekening met de grondwaterstanden. We monitoren op tijd om een goede voorspelling over grondwaterstanden te kunnen doen en daarmee bouwpeilen te bepalen. Evenals voor het hemelwater, toetsen we door middel van de watertoets of nieuwbouw binnen acceptabele grenzen voor het watersysteem mogelijk is.

4.6 Stedelijk oppervlaktewater

Geen zorgplicht, wel verweven met zorgplichten

Hemelwater dat wordt gebufferd voordat het wordt afgevoerd, hoge grondwaterstanden waardoor sloten vol water blijven staan en het grotere watersysteem leiden ertoe dat we veel oppervlaktewater hebben. In een veranderend klimaat spelen deze voorzieningen een steeds belangrijkere rol in de omgang met hemelwater door teveel te bufferen voor perioden met te weinig neerslag, maar hebben ook een belangrijke waarde als natuur, recreatie en in de beleving van ruimte. Water is een ruimtelijke kwaliteit.

Berging, afvoer en waterkwaliteit

We willen een duurzaam oppervlaktewatersysteem waarin afvoer en berging zichtbaar zijn en blijven. Voor de verwerking van hemelwater is het belangrijk dat het systeem voldoende capaciteit en doorstroming heeft. Nu en in de toekomst. Als er dus veel aanvullende berging en afvoer wordt voorzien, is aanpassing op de toekomst nodig. Aanpassingen in het bestaande systeem ten bate van nieuwe ontwikkelingen komen daardoor ten laste van deze projecten.

Daarnaast is het voor de natuur-, recreatieve, en belevingswaarden belangrijk dat oppervlaktewater van voldoende kwaliteit is. Negatieve invloeden hierop willen we voorkomen. Samen met het waterschap werken we toe naar het halen van de vereiste kwaliteit volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Hiervoor zetten we de volgende stappen:

- **Systeeminzicht verkrijgen:** we brengen in beeld hoe het systeem werkt en wat (mogelijke en toekomstige) ontwikkelingen betekenen voor de werking;
- **Afkoppelen**: werkt twee kanten op omdat afgekoppeld hemelwater in het watersysteem zorgt voor doorstroming en overstorten vanuit het gemengde stelsel vermindert;

- **Herstellen en voorkomen van foutaansluitingen**: foutaansluitingen zorgen voor onbedoelde vuilwaterlozingen op het watersysteem.

4.7 Duurzaamheid, circulariteit en klimaatadaptatie

In het rivierengebied hebben we al sinds het ontstaan van de gemeente te maken met de grillen van het natuurlijke systeem; water zit in ons DNA. Daarom zit het handelen naar de waarden en mogelijke effect van water ons ook in het DNA.

Duurzaamheid en circulariteit

We zetten in op adaptief beheer. Ingrepen in het in stand houden van het systeem richten we op een toekomstbestendiger systeem. Zowel op het gebied van toegepaste materialen als het duurzaam en doelmatig behouden wat aanwezig is. We beheren en ontwerpen onze stelsels op de situaties ‘wat als’ (wat als… het meer regent, het minder regent) maar kijken ook naar de situatie daarna, wat als… het echt mis gaat. Het gaat daarom niet alleen over het ontwerp van watersystemen, maar ook voorzieningen op die daarop invloed hebben. Dat kunnen bijvoorbeeld onderbroken stoepranden zijn waardoor water makkelijk de berm in stroomt, het toepassen van holle wegen om wat extra water te bufferen op straat, etc. We volgend de richtlijnen van Circulair GWW. Circulariteit en adaptief beheren kan elkaar bijten; soms is een levensverlengende ingreep niet optimaal voor toekomstgerichte systemen; in dergelijke gevallen kiezen we voor toekomstbestendige systemen en dus voor de langere termijn.

Wanneer we systeemkeuzes moeten maken, vrijverval of pompen, lokaal verwerken of verderop, vervangen of herstellen, gaan we altijd voor de meest duurzame optie. Ook in het gebruik van energie zetten we in op de minst belastende manieren om waterstromen te sturen. Daarbij gebruiken we materialen die een zo klein mogelijke voetprint op onze wereld hebben. Hergebruik gaat voor nieuw materiaal. En waar nieuw nodig is, gebruiken we hernieuwbare grondstoffen. Dit voeren we door in ons eigen handelen en verwachten dat in het handelen van onze leveranciers.

Klimaatadaptatie

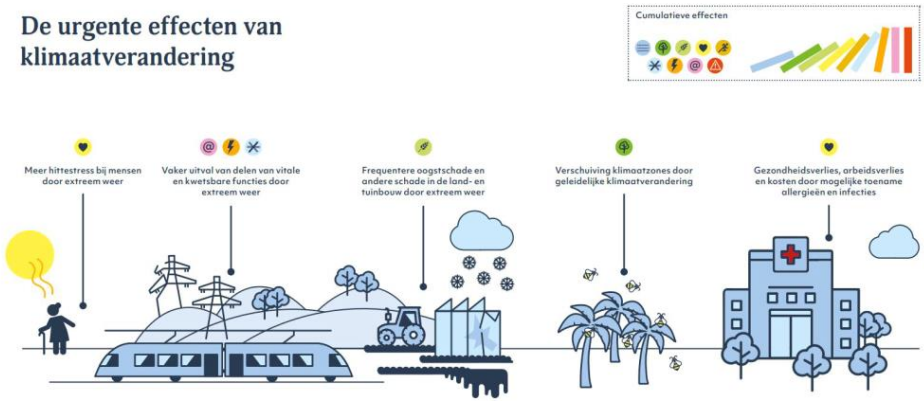
Het klimaat verandert. Het gaat vaker en heviger regenen, het wordt voor langere aaneengesloten perioden droger en het wordt warmer. De huidige leefomgeving is niet altijd goed voorbereid op deze omstandigheden; klimaatadaptatie gaat verder dan alleen het water of het riool. Dit vraagt extra inspanningen in de projecten die in het kader van de gemeentelijke zorgplichten worden gepland om ervoor te zorgen dat deze extreme omstandigheden tot minder overlast leiden voor onze inwoners.

Daarnaast vraagt dit ook extra inspanningen bij ingrepen in de openbare ruimte, waarbij water en riolering in eerste instantie niet het initiatief heeft. Riolen moeten niet alleen worden vervangen en regenwater afgekoppeld; de fysieke bovengrondse inrichting vraagt vaak aanpassingen om een teveel en soms tekort aan water en hitte het hoofd te bieden. Dit noemen we klimaatadaptatie. Naast ingrepen in de openbare ruimte zijn ook maatregelen op particulier terrein

noodzakelijk. En dat terwijl we niet van iedereen kunnen verwachten dat iedereen evenveel kennis over het klimaat en klimaatadaptatie heeft. Daarom zetten we in op faciliteren en stimuleren; wij zien het als onze taak om particulieren in actie te krijgen.

In dit Wrp maken we – ook financieel - ruimte om dat stapje extra voor klimaatadaptatie binnen en buiten water- en rioolprojecten mogelijk te maken.

We werken samen op regionaal niveau en pakken klimaatadaptatie lokaal op. In de Lokale Adaptatie Strategie (LAS) hebben we een doorsnede door de functiegebieden in het Integraal KwaliteitsPlan Openbare Ruimte (IKP-OR) en een kern-gerichte aanpak op klimaateffecten beschreven. Deze samenvatting geeft disciplines water- en riolering, wegen, groen en ander ruimtelijke partners houvast in klimaatadaptiever handelen.

4.8 Integraal (en samen-)werken

Toekomstgericht werken vraagt inzicht in hoe werkt wat we hebben nu, en hoe reageert de gehele buitenruimte als het mis gaat. Daarvoor moeten we bij ingrepen in de openbare ruimte vroeg op zoek naar elkaars meerwaarde. Dat vraagt ook dat we uit de postzegel van een ontwikkeling stappen en kijken naar de effecten op het functioneren van het systeem.

Los van de goede inhoud, gaat het ook steeds vaker om elkaar snappen. Wat speelt er, wat is er nodig, waarom worden daarom dingen bedacht en waar kun je elkaar helpen. Dat vraagt vroeg, doorlopend en goede afstemming door de disciplines heen. We zetten in op eenduidige, herleidbare uitgangspunten met water als duidelijk ruimtelijk principe. Dit maakt het ook voor andere afdelingen en disciplines helder hoe we op water gebied onze leefomgeving zo aangenaam mogelijk maken.

We willen ook optrekken met de ‘buitenwereld’. Het waterschap beheert het watersysteem, ontwikkelaars bouwen woningen en particulieren bezitten de meeste gronden in de bebouwde kom. We willen daarom helder communiceren wat we verwachten bij bijvoorbeeld ontwikkelingen en wat we van onze inwoners verwachten. Samenwerken betekent ook dat we samen kijken hoe we elkaars doelen kunnen ondersteunen. Daarom gaan we aan de slag met het stimuleren van goede initiatieven op het gebied van de verwerking van water en klimaatadaptatie.

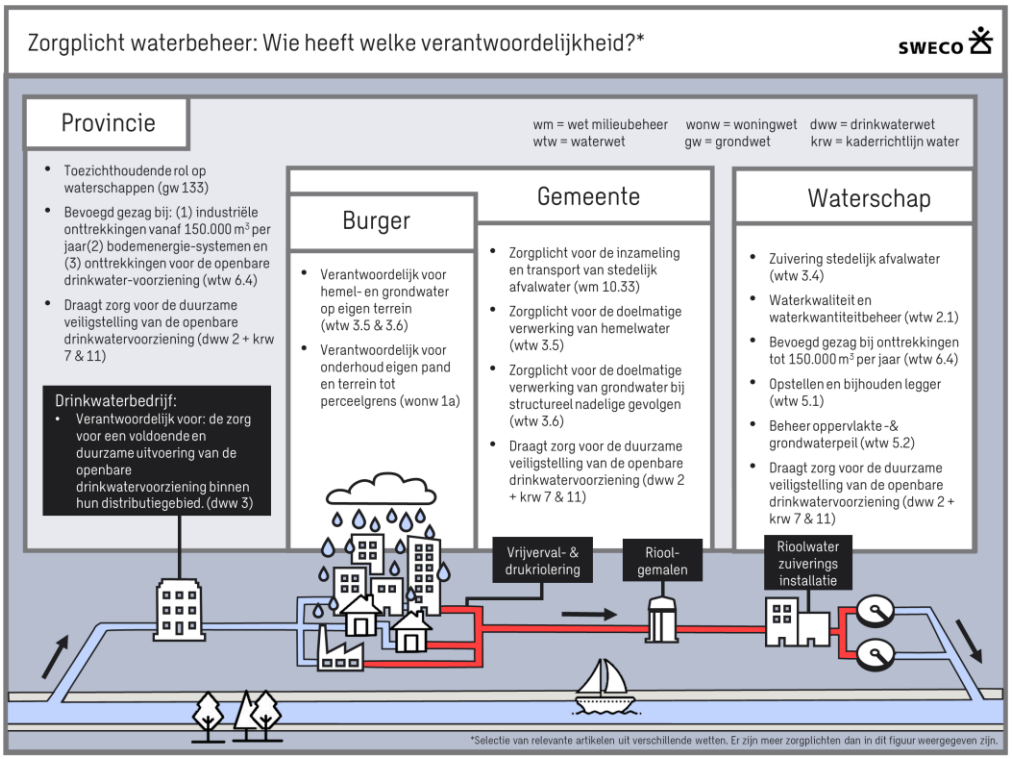
PLAN

5 Taakopvatting

Dit hoofdstuk bevat de passages die we onder de Omgevingswet de onderdelen voor het Omgevingsplan noemen. Hierin bakenen we af wat de gemeente doet, wat de gemeente niet doet, wat we van partners in de waterketen en het watersysteem verwachten en welke normen en regels we hanteren. We hebben het hier over de taakopvatting.

5.1 Algemeen

Verantwoordelijkheden in het stedelijk waterbeheer zijn afhankelijk van 1) het type water, 2) de plek waar het zich bevindt, en 3) de route van het water. Omdat riolen en watersystemen altijd een relatie hebben met andere infrastructuur in de openbare ruimte, zullen we altijd (moeten) samenwerken met andere overheden en inwoners. Naast de watertaken die de gemeente vervult, spelen daarom ook het Rijk, provincie, drinkwaterbedrijven, waterschap, en ook inwoners en bedrijven een rol.

5.2 Wat doet de gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor de invulling van de gemeentelijke watertaken:

- Inzamelen en transporteren van stedelijk (huishoudelijk) afvalwater;
- Inzamelen en verwerken van hemelwater waar de perceeleigenaar dit niet redelijkerwijs zelf kan;
- Het treffen van maatregelen ter bestrijding van grondwaterover- of onderlast.

Wat we daarin willen bereiken hebben we in het voorgaande hoofdstuk beschreven.

5.3 Wat doet de gemeente in samenwerking met anderen

Het ingezamelde huishoudelijk afvalwater brengen we naar de zuivering. Daardoor stemmen we met het waterschap Rivierenland af wat we in de waterketen doen en wat we in de toekomst verwachten.

Ingezameld hemelwater moeten we verwerken op een plek waar dit kan. Dit vraagt steeds vaker ruimte binnen ontwikkelingen. Daarom stemmen we het waterbelang af met andere disciplines binnen de gemeente. Waar we ingezameld hemelwater moeten lozen op oppervlaktewater, zoeken we de samenwerking met het waterschap.

Het grondwater is binnen onze gemeente veelal afhankelijk van het grotere watersysteem. Daarom zoeken we afstemming met drinkwaterbedrijven, provincie en het waterschap.

Over het algemeen geldt dat de waterketen en het watersysteem zich niet houden aan bestuurlijke grenzen. We kunnen ook nog altijd veel leren door naar de buren te kijken en zaken samen op te pakken. Daarom werken we ook samen binnen de regionale samenwerking.

5.4 Wat verwachten we van inwoners en bedrijven.

De gemeentelijke watertaken regelen de resultaten en inspanningen die we als gemeente moeten regelen. Hierin kunnen we veel zelf regelen en sturen. Maar we kunnen niet alles zelf. We zijn afhankelijk van hoe gebruikers van de stelsels handelen. Wat men door het toilet spoelt bepaalt het functioneren van de riolering. In de bebouwde kommen, bijvoorbeeld is vaak 70% of meer van het totale oppervlak in particulier bezit. Wat hiervan vrijkomt aan afstromend hemelwater bepaalt het functioneren van openbare voorzieningen. We willen daarom dat onze inwoners en bedrijven ons helpen in het goed laten functioneren van de riolering en voorzieningen in het stedelijk waterbeheer. Daarom verwachten we ook iets van inwoners en bedrijven.

Wij verwachten:

1. Dat de inwoners en bedrijven binnen Overbetuwe het riool, de IBA's en septic tanks verstandig gebruiken (o.a. geen doekjes, verfresten of vet door het riool spoelen);
2. Dat de inwoners in het buitengebied (drukriolering) geen hemelwater lozen op de systemen die bedoeld zijn alleen voor het inzamelen van vuilwater;
3. Dat rioolaansluitingen zorgvuldig worden aangelegd en onderhouden (o.a. aansluiten op het juiste riool, voldoende diep);
4. Dat inwoners en bedrijven hemelwater van dak en het eigen perceel zelf opvangen en bergen en verwerken als dat redelijkerwijs mogelijk is;
5. Bij nieuw- en verbouw eisen we, in lijn met de waterbergingseisen van Waterschap Rivierenland een compenserende waterberging. Het betreft hier compenserende waterberging gerekend ten opzichte van álle verharding in de uiteindelijke situatie, ongeacht de oppervlakte van het plan. Dus dit is ook onafhankelijk van sloop/verwijdering van verharding ten opzichte van de oude situatie. Per ontwikkeling dient de ontwikkelaar met gemeente en waterschap af te stemmen hoe invulling te geven aan de bergingsopgave (bijvoorbeeld door een waterhuishoudkundig plan). In een bestaande situatie is het soms lastig dan wel onmogelijk deze bergingsopgave te realiseren. Op basis van maatwerkafwegingen dient de ontwikkelaar dan samen met de gemeente en het waterschap af te wegen wat haalbaar is. Als de hemelwaterberging leegloopt in de gemeentelijke riolering of andere gemeentelijke watervoorzieningen, dan moet dit geleidelijk gebeuren;
6. Dat hinder (water-op-straat) vaker, binnen marges, wordt geaccepteerd;
7. Dat initiatiefnemers voor de planvorming peilbuizen plaatsen en grondwaterstanden meenemen in het waterhuishoudkundig plan. Peilbuizen dienen in overleg met gemeente te worden geplaatst, zodat deze ze over kan nemen in het grondwatermeetnet;
8. Dat inwoners en bedrijven bij grondwateroverlast controleren of hun woning of bedrijf voldoende waterdicht is. In het Bouwbesluit 2012 is opgenomen dat een kelder waterdicht moet zijn als dit een verblijfsruimte is.

Algemene zorgplicht lozen van afvalwater

Vóór 1 januari 2024 bevatten het Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah) en het Activiteitenbesluit de algemene zorgplichtbepalingen voor degene die voornemens is afvalwater te lozen. De bruidsschat van de Omgevingswet neemt deze bepalingen over. In dit Wrp beschrijven we deze zorgplichtbepaling om te borgen dat de lozer de doelmatige werking van het riool niet hindert.

Degene die loost en weet - of logischerwijs had kunnen weten - dat door het lozen nadelige gevolgen kunnen ontstaan, zorgt in ieder geval voor:

- de bescherming van de doelmatige werking van de voorzieningen voor afvalwaterbeheer (zoals de openbare riolering);
- doelmatig afvalwaterbeheer.

Vergunningen en verordeningen

Jaarlijks wordt de hoogte van de rioolheffing vastgelegd in de verordening rioolhefing.

De Verordening fysieke leefomgeving 2024 brengt alle regels over de fysieke leefomgeving samen. Op het gebied van de riolering (hoofdstuk 4 van die verordening) is het verboden om zonder omgevingsvergunning een aansluiting van particulier riool op het openbaar riool tot stand te brengen of te wijzigen. Bevoegd gezag (gemeente) kan in de omgevingsvergunning voorschriften of beperkingen opnemen. Aansluiting van het particulier riool op het openbaar riool of de IBA of wijziging van die aansluiting is in ieder geval bezwaarlijk als:

a) de hoogteligging van het aansluitpunt (binnenonderkant buis) lager ligt dan de bovenzijde van het openbaar riool, vermeerderd met 200 millimeter en de benodigde hoogte voor het afschot van de aansluitleiding (1%);
b) de bovenzijde van een lozingtoestel lager is gelegen dan 150 millimeter boven de kruin van de straat, tenzij via een pompinstallatie voorzien van terugslagklep wordt aangesloten;
c) de afvoer van afvalwater en hemelwater op het particulier terrein niet gescheiden plaatsvindt, terwijl een gescheiden openbaar riool aanwezig is;
d) de gevraagde aansluiting een lozing voor afvalwater en/ of bronneringswater betreft, waarvoor krachtens de geldende milieuwetgeving een vergunning benodigd is, maar niet is verleend, of niet aan de geldende algemene regels is voldaan;
e) het openbaar riool ter plaatse niet over voldoende capaciteit beschikt om de hoeveelheid te lozen vloeistoffen te kunnen afvoeren;
f) het een lozing van drainagewater betreft;
g) de gevraagde aansluiting een afvoerleiding voor niet verontreinigd bronneringswater betreft, die zonder bezwaar op het oppervlaktewater kan worden aangesloten of middels retourbemaling kan worden afgevoerd;
h) een omgevingsvergunning voor het aan te sluiten perceel of betreffende activiteit is geweigerd;
i) de lozing van het afvalwater de doelmatige werking van de openbare riolering en de Riool Water Zuivering Installatie (RWZI) belemmert;
j) het afvalwater dat naar het druk- of vacuümriool wordt afgevoerd ook hemelwater bevat.

6 Wat hebben we

Het begin van het werkelijke 'programma' beschrijft ons areaal; wat zijn de voorzieningen die we beheren, hoe zien ze eruit en hoe functioneren ze. In dit hoofdstuk beschrijven we de huidige, of de uitgangs-, situatie.

6.1 Overzicht voorzieningen

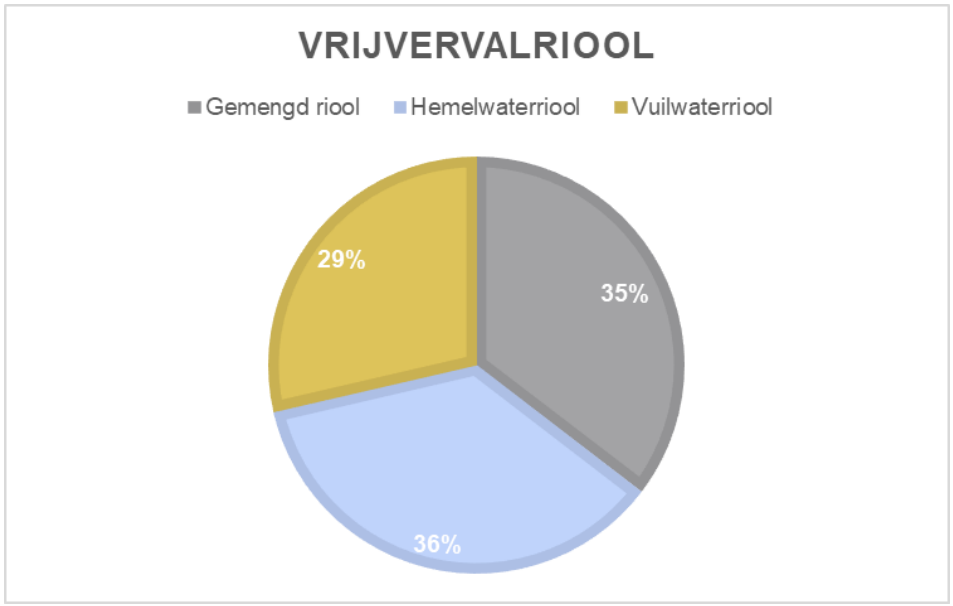
object	aantal	eenheid
vrijvervalriool		
Gemengd riool	120	km
Hemelwaterriool	122	km
Vuilwaterriool	97	km
drainage riool	2	km
mechanische riolering (druk-, vacuurm, en persriool)	140	km
kolken	18.000	stuks
lijn- en roostergoten	2,1	km
	14 locaties	
aantal gemengde overstorten	38	stuks
aantal randvoorzieningen (bijlage x)	14	stuks
aantal gemalen	62	gemalen
aantal pompunits drukriolering	627	pompunits
aantal IBA's	49	IBA's
aantal HWA-uitlaten	340	stuks
aantal wadi's	onbekend	
oppervlakte infiltrerende verharding	onbekend	
aantal + lengte duikers in beheer gemeente	9	km
lengte watergangen in beheer gemeente	172	km

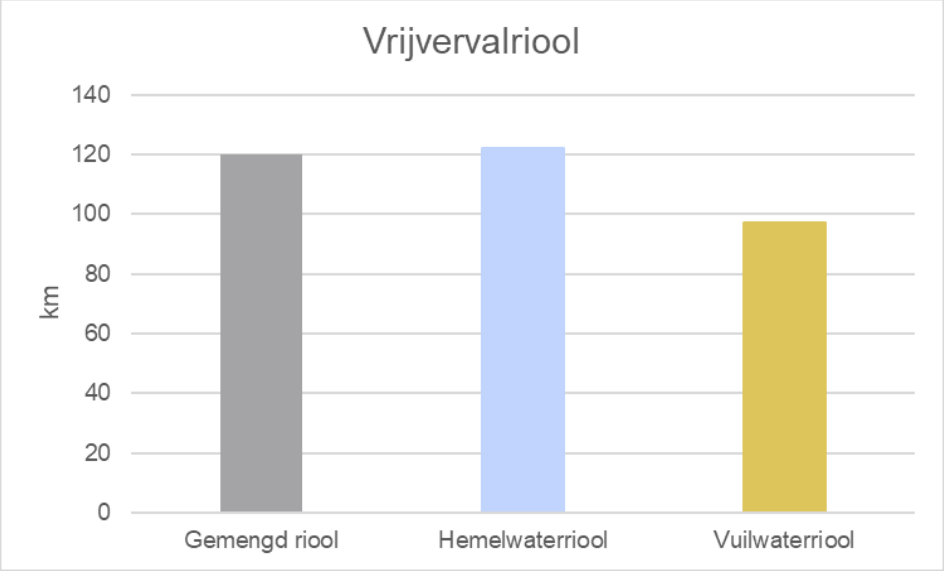
We beheren (lees: vervangen) riolen risicogestuurd. Dit betekent dat we grote, belangrijke rioolleidingen scherper in de gaten houden en vervangen dan kleinere leidingen in de woonstraten. Sinds de introductie vorige planperiode heeft dit niet tot grote verschuivingen in investeringen geleid. Het vraagt een scherpere afweging vooraf, waardoor risico's naar beneden gaan.

6.2 Huidige situatie stedelijk afvalwater

Alle panden waar afvalwater wordt geproduceerd zijn aangesloten op een vuilwater (of gemengd) riool. Dit zijn binnen de kommen vooral vrijvervalriolen. In het buitengebied is dat vooral drukriolering.

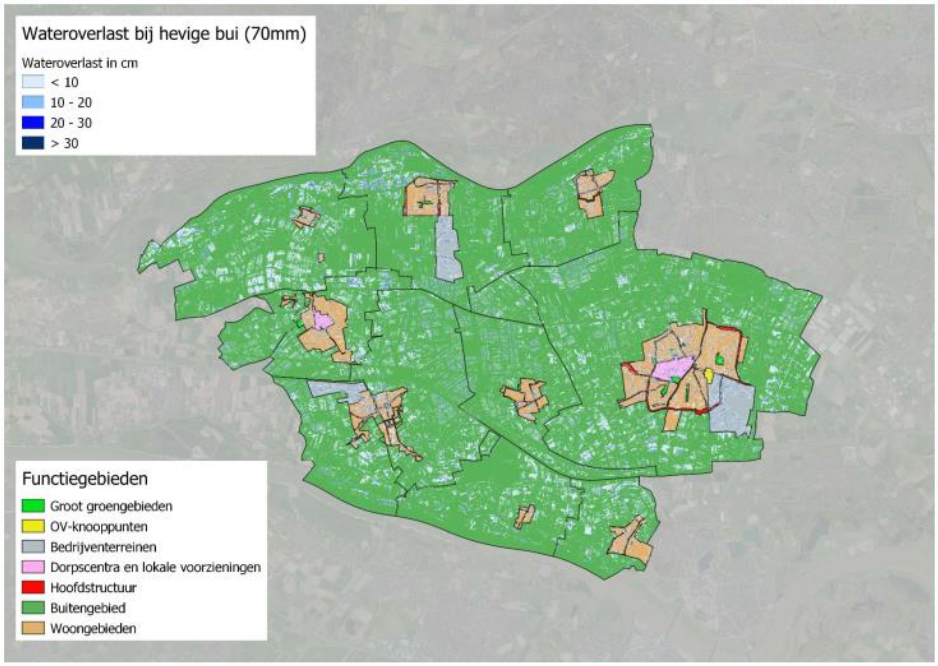

Door middel van inspecteren bekijken we de staat van de riolen. In de afgelopen jaren is hier door personeelstekorten een achterstand in opgetreden. Tijdens het opstellen van dit Wrp is hierop een inhaalslag bezig. Na inspectie komt de beoordeling en het opstellen en uitvoeren van maatregelen.

Objecten als de gemalen en bergbezinkvoorzieningen worden door middel van telemetrie en bezoeken beoordeeld op het functioneren. Over het algemeen functioneren die naar behoren.

De hydraulische berekeningen (BRP/SSW) zijn verouderd. In de aankomende jaren zal het inzicht geactualiseerd moeten worden.

Bij hevige neerslag treedt op plekken water op straat op, maar grote overlast wordt niet ervaren.

6.3 Huidige situatie hemelwater

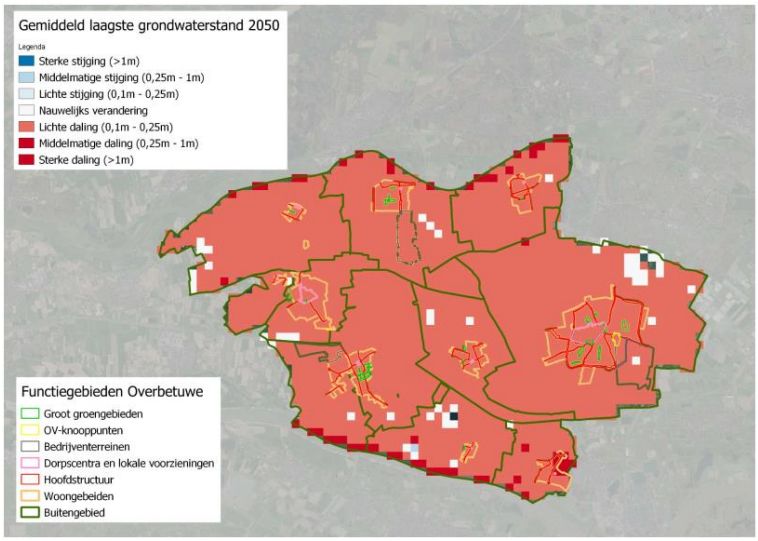
We volgen de trits vasthouden – bergen – afvoeren. Bij nieuwbouw wordt daardoor standaard gescheiden riolering aangelegd. Bij het vervangen van (gemengde, bestaande) riolering wordt hemelwater vaak afgekoppeld en apart ingezameld. Dat betekent dat hemelwater steeds vaker los van het vuilwater wordt ingezameld en verwerkt. Dit leidt tot een steeds breder scala aan voorzieningen die op hun beurt ander beheer vragen dan gangbare rioolstelsels.

Ook hemelwaterstelsels inspecteren we om te bepalen of maatregelen nodig zijn om het stelsel in stand te houden.

Regenwater buiten de bebouwde kom mag niet op het riool worden aangesloten. Het uitgangspunt is dat percelen in het buitengebied voldoende ruimte hebben voor verwerking op eigen terrein.

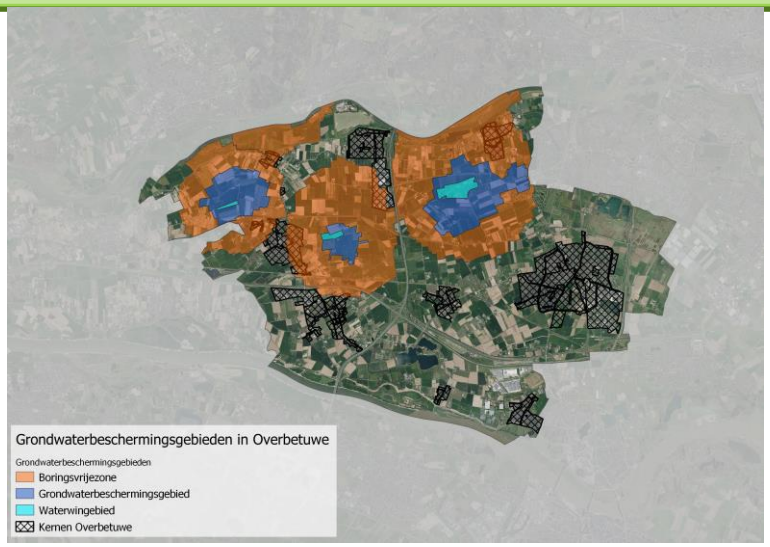
6.4 Huidige situatie grondwater

We willen voorkomen dat grondwater tot problemen leidt. De inspanningen die we hiervoor leveren zijn beperkt. We monitoren grondwaterstanden bij ontwikkelingen om in te kunnen schatten wat de grondwaterstanden zijn, zodat bouwpeilen en grondwaterstanden niet tot problemen leiden. Het monitoren gebeurt niet structureel.

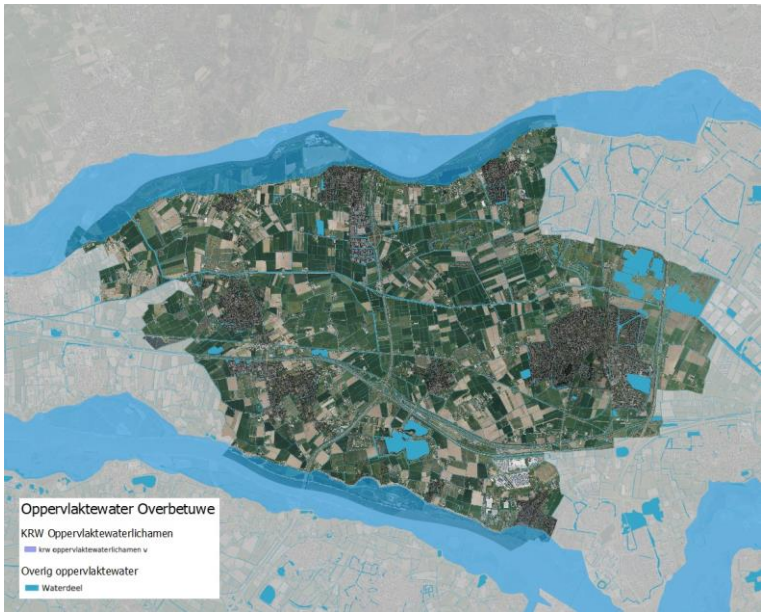
We hebben enkele drainagestelsels in Overbetuwe. Dit is in totaal slechts 2 kilometer. Beheer en onderhoud voeren we momenteel niet over deze stelsels.

We beschermen drinkwaterwinningen door zorgvuldig naar afkoppelen in relatie tot verontreinigingen te kijken.

6.5 Huidige situatie (stedelijk) oppervlaktewater

We maken in toenemende mate gebruik van oppervlaktewater voor de afvoer van ingezameld hemelwater. Het totaal aan watergangen in de kernen in beheer bij de gemeente is 172 kilometer met 9 kilometer aan duikers. Het watersysteem in de kernen staat logischerwijs in verbinding met het omliggende watersysteem. Dit systeem staat op haar beurt onder invloed van het systeem van de grote rivieren. Het functioneren van het stedelijk oppervlaktewatersysteem hebben we momenteel onvoldoende in beeld. Gezien de rol in de verwerking van het stedelijk water is baggeren onderdeel van het takenpakket voor de gemeentelijke watertaken.

6.6 Huidige situatie duurzaamheid, circulariteit en klimaatadaptatie

Het programma Duurzaamheid geeft inzicht in de duurzaamheidsprincipes binnen de gemeente. Waar overlap zit, trekken we samen op. Duurzaamheid gaat veel verder dan alleen het waterbeheer binnen de gemeente. Daarom ligt er ook een duidelijke knip; op water vinden we elkaar, op andere zaken niet. In 2023 heeft Overbetuwe met het groene icoonproject ‘Flessestraat Heteren’ de prijsvraag voor Groene Icoonchallenge gewonnen. Ook is het project ingediend voor de Regiodeal. Dit is een voorbeeld van waar twee disciplines elkaar vroegtijdig vinden en elkaar versterken.

In het IKP-OR worden gebiedsgerichte maatregelen voorgesteld om de fysieke leefomgeving mooier, beter begaanbaar, duurzamer, klimaatbestendiger en beter beheerbaar te maken. Plannen op het gebied van water en riolering komen samen met de maatregelen uit het IKP-OR.

6.7 Huidige situatie integraal (en samen-) werken

In ruimtelijke initiatieven treedt verschil op in wat er gecommuniceerd wordt en wanneer welke advisering wordt gevraagd en gebracht. Dit leidt ertoe dat advisering een grote druk op de ambtelijke organisatie legt.

We informeren inwoners en bedrijven op gezette tijden over de werking van de riolering. Daarnaast op het moment dat we gaan afkoppelen of maatregelen in de buurt treffen.

De samenwerking in de regio is gestart vanuit de waterketen met de gedachte de kwaliteit van het werken te verhogen, de kwetsbaarheid te verlagen en kosten te besparen. Vanuit de samenwerking komen verschillende projecten voort om samen effectiever de waterketen te kunnen beheren.

7 Wat moeten we doen

Het uitvoeringsprogramma staat in het teken van de beheerinspanningen, de maatregelen, en de onderzoeken die nodig zijn om van de huidige situatie in de gewenste situatie te komen. Dit hoofdstuk beschrijft hoe we aan de opgaven invulling gaan geven.

7.1 De opgave

Het Wrp gaat, naast de ouderwetse zorgplichten voor stedelijk water, ook in op de raakvlakken met andere werkvelden. De reikwijdte van het plan wordt daarmee nog breder dan het laatste GRP. Om de raakvlakken én de gewenste richting op het gebied van stedelijk water te verkennen, is het ambitieniveau met een fors aantal medewerkers van de gemeente, College en de Raad besproken.

Uitgangspunten voor dit Wrp zijn:

- “Beheersmatig gaan we orde op zaken stellen”
    - We gaan de aankomende tijd proactief beheren en vervangen buizen wanneer het echt nodig is met toekomstbestendig materiaal. De wereld vraagt andere stelsels, robuustere systemen en daar rekenen en ontwerpen wij naar.
- “Onze watertaken zijn klimaattaken”
    - Onze watertaken zijn klimaattaken. En als zodanig gaan we ook met de financiering om.
- “Klimaatadaptatie zit (qua water) bij iedereen tot in de voortuin”
    - Klimaatadaptatie zit qua water tot in de voor (én achter-)tuin. We stimuleren (ook financieel) om maatregelen op eigen terrein te treffen.
- “De rioolheffing dekt de lasten”
    - De rioolheffing dekt de lasten. Deze is 100% kostendekkend én we maken financieel ruimte voor klimaatadaptatie.

7.2 Beheer bestaande stelsels en gebieden

7.2.1 Inspecteren, beoordelen, maatregelen

Bestaande stelsels houden we duurzaam in stand. Dat betekent dat we periodiek visueel inspecteren; eens per 10 jaar willen we de toestand van bestaande stelsels in beeld brengen (dat is ongeveer 30 km per jaar). We

beoordelen de inspectiebeelden en bepalen waar maatregelen nodig zijn om de stelsels in stand te houden. Deze maatregelen komen jaarlijks op het maatregelenprogramma. Vervolgens voeren we de maatregelen uit; deze maatregelen zijn zgn. exploitatie uitgaven.

7.2.2 Adaptief beheer

We vullen ons rioolbeheersysteem met de meest actuele gegevens. Naast de vaste gegevens over de ligging van bijvoorbeeld strengen en putten, leggen we mutaties daarin vast. Dit houdt in dat we revisiegegevens periodiek bijwerken, dat we nieuw areaal toevoegen en dat we inspectie- en reinigingsgegevens vastleggen. De actuele liggingsgegevens van ondergrondse systemen wisselen we uit met het kadaster (WION/Klic).

We brengen het hydraulisch functioneren van alle stelsels in het stedelijk waterbeheer in beeld. We berekenen het gangbare functioneren, maar brengen meteen ook in beeld hoe de stelsels en systemen werken wanneer we extremere weersomstandigheden te verwerken krijgen; we laten de omstandigheden van morgen los op de stelsels van vandaag. Deze berekeningen doen we in de Systeemoverzichten Stedelijk Water; SSW. Voor de kern Elst is dit in 2023 afgerond. De berekeningen van de overige kernen zijn verouderd. We gaan deze berekeningen de aankomende jaren actualiseren.

We gaan in beeld brengen waar welke stelsels liggen om de verschillende waterstromen te verwerken. We brengen in beeld welke afstromingsrichtingen erbij horen en wat de over- of ondercapaciteiten zijn. Deze vlekkenkaarten maken we voor het afvalwater (gemengde- plus vuilwaterstelsels), het hemelwater (hemelwaterstelsels en -voorzieningen), het grondwater en het stedelijk oppervlaktewater (met name als voorziening voor de afvoer en buffering van hemelwater).

Grotere ingrepen die nodig blijken uit de inspecties, waar we investeringen van maken, zoals structuur aanpassingen of vervangingen plaatsen we op een integrale meerjarige investeringsplanning. Vervanging van rioolonderdelen doen we risicogestuurd. Dit betekent dat we tegen vergelijkbare kosten, een hogere kwaliteit (lager risico) in de toestand van de riolering bewerkstelligen. Bij grote riolen (diameter 400/600 of meer) onder belangrijke wegen of met een belangrijke afstromingsfunctie accepteren we minder risico. Deze leidingen vervangen volgens een strenger risicoprofiel dan kleineren riolen in woonstraten. Knelpunten die uit de SSW-en naar boven komen, én systeemaanpassingen die uit de vlekkenkaarten komen brengen we, op basis van hoe we in de toekomst willen dat onze stelsels functioneren, in de meerjarige investeringsplanning samen. Feitelijk is de investeringsplanning het samenbrengen van alle investeringen die uit de verschillende onderzoeken en inventarisaties komen. De werkzaamheden volgend uit de investeringen worden altijd integraal gerelateerd aan overige boven- en ondergrondse voorzieningen.

7.2.3 Onderhoud

Structurele reiniging van riolen is nodig om de werking in stand te houden. Riolen die sneller vervuilen reinigen we vaker dan riolen die minder snel vervuilen. Maatwerk is hier noodzaak. Daarom beoordelen we altijd wat er van de aannemer aan informatie terugkomt.

De eigen buitendienst reinigt kolken en lijngoten. Het verwijderen van straatvuil zorgt ervoor dat voorzieningen voor de verwerking van hemelwater minder snel vervuilen. Daarom rekenen we een deel van de kosten voor het straatvegen toe aan de riolering (50% van de kosten).

Gemalen en bergbezinkvoorzieningen inspecteren we jaarlijks. We reinigen ze tweemaal per jaar. Deze werkzaamheden gebeuren door de eigen buitendienst. Kleine storingen en het onderhoud van de drukriolering liggen ook bij de buitendienst; zodra de storing groter is of specialistische werkzaamheden nodig zijn, wordt het werk uitbesteed.

Het watersysteem heeft een nadrukkelijke rol in het bufferen en afvoeren van hemelwater. Dat betekent dat vuil in de watergangen terechtkomt doordat hemelwater afstroomt en vuil van het oppervlak meeneemt. Het terug op diepte brengen van watergangen vinden we daardoor een taak in de verwerking van hemelwater. De kosten voor baggeren brengen we 100% ten laste van de rioolheffing; dit zijn de kosten die we zelf maken voor baggeren plus de innameverplichting voor baggerspecie uit watergangen die gebaggerd worden door het waterschap.

7.2.4 Onderzoeken

Aanvullend op de reguliere onderzoeken op het (gangbare) functioneren en de toestand van de stelsels, voeren we onderzoeken uit om in te kunnen spelen op de toekomst. We gaan, wanneer er verdenkingen zijn van verkeerd aangesloten lozingen op het riool (vuilwater op hemelwaterstelsels of hemelwater op vuilwaterstelsels) onderzoek doen naar foutaansluitingen. Afhankelijk van de verdenking bepalen we de best passende onderzoeksmethode.

We volgen de ontwikkelingen op het gebied van riolering in het buitengebied. We weten onvoldoende wat de demografische ontwikkelingen in het buitengebied gaan betekenen voor de werking van de rioolstelsels. Mogelijk is lokale zuivering op plekken doelmatiger dan de aanleg van drukrioolstelsels. Mogelijk zijn groene zuiveringen (helofytenfilters) doelmatiger. We reserveren een budget om jaarlijks de kennis op peil te brengen zodat, wanneer we ingrepen in het buitengebied moeten doen, we weten welke afwegingen we kunnen en moeten maken.

In de afgelopen jaren zijn veel peilbuizen geplaatst waarmee (tijdelijk) grondwaterstanden konden worden gemonitord. Om beter gebruik te kunnen maken van deze meetpunten, breiden we de grondwatermonitoring uit. We inventariseren en actualiseren de bestaande meetpunten en nemen de meetpunten van toekomstige uitbreidingen op in ons meetnet.

We hebben weinig zicht op het functioneren van het stedelijk oppervlaktewatersysteem. Dat geldt voor de hoeveelheden en stromingsrichtingen, maar dat geldt ook voor de kwaliteit. In de planperiode onderzoeken we de waterkwaliteit en leggen daarin de relatie met het veranderende klimaat. Benodigde aanpassingen combineren we waar mogelijk met andere ingrepen. Investeringen die nodig blijken, komen in het volgende Wrp aan bod.

7.3 Nieuwbouw

7.3.1 Toekomstbestendige stelsels

Bij in- en uitbreidingen leggen we in principe altijd een gescheiden stelsel aan. We voorkomen onnodige vervuiling door vuilwater in te zamelen en naar de zuivering te brengen. Hemelwater verwerken we zo lokaal als dat kan. Perceeleigenaren hebben de verplichting waterstromen gescheiden aan te leveren op het moment dat er wordt ge- of verbouwd.

Bij nieuwbouw (inbreiding of een nieuwe wijk) geldt altijd dat het een postzegel in een groter geheel vormt. De inzameling van vuilwater zal altijd ergens een aansluiting nodig hebben. En het hemel- en grondwater raakt altijd aan het (bodem-)watersysteem. Daarom verwachten we van de initiatiefnemer dat deze altijd een waterhuishoudkundig- en rioolplan (impact van het plan op afval-, hemel-, én grondwater) maakt om aan te tonen dat de postzegel inde omgeving past. Problemen veroorzaakt door het plan worden opgelost door ditzelfde plan. Iedere ontwikkeling heeft de verplichting om de berging en afvoerende functie minimaal in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren.

Toekomstige stelsels moeten niet alleen het voorziene gangbare functioneren bieden, ook toekomstige extremen mogen niet tot problemen leiden. Daarom toetsen we vandaag naar de normen van morgen. Het watersysteem biedt zo een buffer voor tijden van teveel, maar zeker ook voor tijden van te weinig water.

Bij nieuwe stelsels kijken we, om een zo duurzaam mogelijk stelsel te bouwen, naar de voorziene levensduur, het gebruik van materiaal en beheerkeuzes; nieuwe stelsels beheren we op basis van beeld én geleid door functie.

7.3.2 Onderzoeken

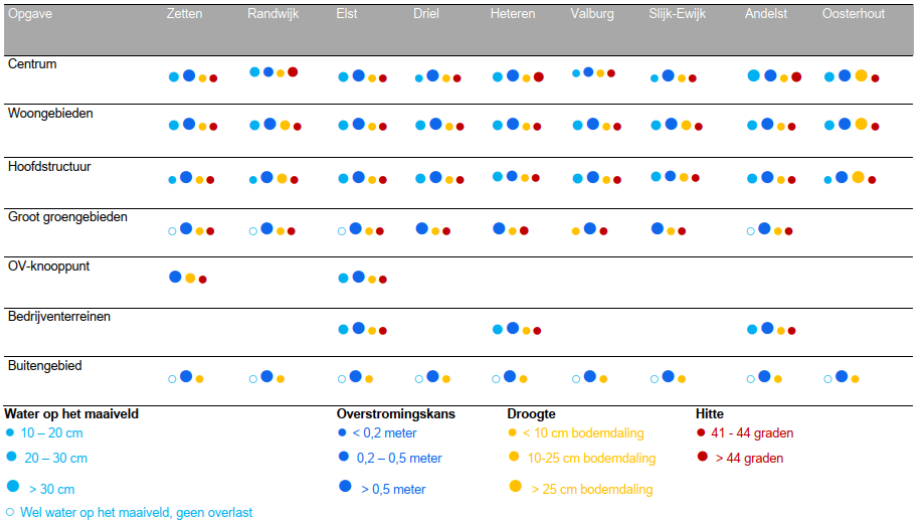
We worden ons steeds bewuster van de druk die op onze natuurlijke hulpbronnen staat. Daarom willen we het gebruik van drinkwater beperken. Hoogwaardig drinkwater willen we bij voorkeur niet voor laagwaardige doeleinden gebruiken. Hoe we dit gaan doen, is nog niet duidelijk. Op verschillende plekken in het land lopen experimenten over het verkleinen van kringlopen; verschillende waterstromen kunnen (delen van) andere waterstromen vervangen. Zo kan bijvoorbeeld grijswater worden ingezet voor toiletspoelingen. Om te onderzoeken of we grijswaterstromen zouden willen introduceren, nemen we ieder jaar een onderzoeksbudget op, zodat het bij nieuwbouw mogelijk toe kan worden gepast. Voorwaarde is dat de vlekkenkaarten (stromingsrichtingen en over- of ondercapaciteiten) op orde zijn, zodat we een reële inschatting van de te behalen winst kunnen maken en varianten kunnen afwegen.

7.4 Klimaatadaptatie

7.4.1 LAS

Het klimaat confronteert ons met veranderende weersomstandigheden. Buien met meer en intensere neerslag. Perioden van droogte en hitte. Dit vraagt aanpassingen in onze leefomgeving. De klimaateffecten zijn breder dan de wateraspecten die we in dit Wrp behandelen. Zo vraagt de bestrijding van hitte meer groen voor schaduw of andere manieren van bouwen van gebouwen.

Deze aspecten vallen buiten de reikwijdte van dit Wrp. Raakvlakken met water zijn bijvoorbeeld de aanleg van extra waterberging voor tijden van teveel water en buffering tegen tijden van te weinig water. Deze aanpassingen vragen ruimte, soms integraal met ruimte voor groen of andere aanpassingen. Parallel aan het opstellen van dit Wrp is de eerste Lokale Adaptatie Strategie (LAS) van Overbetuwe opgesteld. Hierin vindt een eerste verkenning plaats van ruimtelijke maatregelen die, passend bij alle klimaateffecten in de verschillende kernen in Overbetuwe, het veranderende klimaat het hoofd kunnen bieden.

7.4.2 Groenblauwe structuren

Wat opvalt is dat aanpassingen in de ruimte vaak een gecombineerd effect hebben; klimaatadaptatie is breder dan een wateropgave. Groenstroken verlagen en beplanten zorgt ervoor dat afstromend hemelwater wordt opgevangen en (klimaatbestendig) groen zorgt voor verkoeling. Daarom zoeken we voor klimaatadaptatie altijd naar groenblauwe structuren om meerdere doelen in de fysieke ruimte te realiseren.

7.4.3 Water en bodem sturend

Een belangrijk toekomstbestendig én klimaatadaptief uitgangspunt bij nieuwe ontwikkelingen is het principe “Water en Bodem Sturend” (WBS). Dit principe gaat uit van de randvoorwaarden die door het bodem- en watersysteem aan een gebied worden gesteld. Zo is het niet verstandig om te bouwen op plekken waar (toekomstig) waterberging nodig is, of op plekken waar het grondwater (hinderlijk) hoog komt te staan. Wanneer water als ruimtelijk beeldbepalende randvoorwaarde geldt, moeten we wezenlijk andere ruimtelijke keuzes maken. Om dit niet alleen in dit Wrp tot uiting te laten komen, maken we een Water en Bodem Sturend-signaleringskaart. Op deze kaart brengen we de belemmeringen en kansen in beeld op het gebied van afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater. De WBS-signaleringskaart combineert gegevens over onder- en overcapaciteiten (en dus de (on-)mogelijkheden tot aansluiten), stromingsrichtingen, en optredende (grond-)waterstanden in een bepaald gebied. De WBS-signaleringskaart geeft, voor alle wateraspecten op een willekeurige locatie, inzicht in de uitdagingen en kansen wanneer een ruimtelijke ontwikkeling wordt voorzien.

7.4.4 Klimaat-meekoppel-budget

Sommige ruimtelijke initiatieven worden geïnitieerd door vervanging van de riolering. In deze gevallen kan de vakdiscipline water en riolering meedenken om de bovenruimte klimaatbestendiger in te richten en onderdeel te maken van het project. Deze aanpassingen maken dan onderdeel uit van het project en vallen dus binnen het investeringsbudget. In de gevallen waar water en riolering volgend zijn of zelfs helemaal geen werkzaamheden voorzien, is vaak ook door simpele aanpassingen een klimaatbestendiger bovenruimte mogelijk. Voor de gevallen waar werkzaamheden aan het watersysteem of de bovenruimte mogelijk zijn, zonder dat het initiatief vanuit dit Wrp komt, stellen we een budget beschikbaar; het klimaat-meekoppel-budget. (= out of pocket én ruimte kapitaal lasten) Dit budget stelt de gemeentelijke organisatie in staat om beter kansen te benutten en bij iedere ingreep te zoeken naar het stapje beter.

7.5 Samenwerking, faciliteren en stimuleren

Het is belangrijk te realiseren dat de gemeente de opgaven in een doelmatige verwerking van de waterstromen niet alleen kan. Daarbij hebben we onze inwoners en bedrijven, maar ook het waterschap en buurgemeenten nodig.

7.5.1 Binnen de gemeente

Het is belangrijk om voor de eigen discipline orde op zaken te brengen en te houden. Daarnaast is het van belang dat we andere disciplines snappen, elkaar vinden en dat we elkaar kunnen helpen om net dat stapje extra te zetten en ons ingrijpen beter te maken. Dat betekent dat we, op basis van inzicht in bijvoorbeeld onze eigen structuurkaarten en aandachtspunten, elkaar zoeken en samen kansen benoemen en benutten. Soms vraagt dat boven de waan van de dag uitstijgen en, los van één initiatief (postzegel), bekijken wat de wereld van morgen nodig heeft.

Minimaal betekent dit dat de disciplines elkaar vooraan in een project opzoeken en elkaar op de hoogte brengen van specifieke kansen en knelpunten. Hiervoor is een werkbaar format en procesgang nodig zodat informatie onafhankelijk van individuen uitwisselbaar en herleidbaar wordt. Op deze wijze kunnen uitgangspunten eenduidig naar initiatiefnemers worden gecommuniceerd. Resultaat zal een beter werkbaar proces met kwalitatief hogere input én output zijn.

Om morgen geen spijt te krijgen van de keuzes van vandaag, zal de advisering op orde worden gebracht. We laten structureel iemand aansluiten met ‘water/klimaat bril’. Dat betekent dat van planfase naar ontwerp naar aanleg compleet met directievoering en toezicht iemand meekijkt die weet waar het over gaat. Met name in watersystemen en inrichtingen die tientallen jaren mee moeten gaan, is het belangrijk te weten waarom iets is bedacht en daaraan vast te houden.

7.5.2 Regionale samenwerking

We werken met buurgemeenten, waterschap Rivierenland en de provincie samen aan opgaven in de waterketen en het watersysteem. Eén van de concrete onderdelen waar we aan werken is de aanpak van funderingsschade.

We blijven hierbij aangehaakt, ondanks dat de problematiek in onze gemeente zeer beperkt is.

Daarnaast werken we samen aan onderzoeken en andere ‘best practices’ waarbij we van elkaar kunnen leren. Zo onderzoeken we samen de hoogte en ontwikkelingen van de rioolheffingen in de regio, werken we aan zoetwaterbeschikbaarheid en de bescherming van drinkwaterbronnen, kijken we naar de waterkwaliteit, en bijvoorbeeld de werkwijzen rondom de Omgevingswet.

De kansen in de samenwerking benutten we samen en we dragen actief bij op het moment dat er zaken relevant voor Overbetuwe zich voordoen.

7.5.3 Onze inwoners, bedrijven en initiatiefnemers

Vooral onze inwoners spelen een belangrijke rol; ruim 70% van de ruimte is in particulier en privaat bezit. Dat betekent dat wat er op die terreinen gebeurt, van grote invloed is op het functioneren van onze stelsels. Dat betekent dat we samen aan de lat staan om te voorkomen dat extremen tot grote(re) problemen leiden. We willen dus actiever aan de slag met het voorlichten en stimuleren van eigen actie. Wanneer de gemeente in een wijk aan de slag gaat, zullen we de inwoners actief meenemen in wat ze zelf kunnen doen.

Wanneer in de leefomgeving aan de slag gaan, zoeken we de inwoner op en gaan we op zoek naar waar we samen kansen kunnen benutten.

Vanuit het programmaplan Duurzaamheid zijn we begonnen met verschillende initiatieven voor het duurzaam vergroenen van onze leefomgeving. Het verwijderen van stenen en het aanbrengen van groen leidt niet alleen tot een meer biodiverse leefomgeving die klimaatbestendiger wordt, mensen komen ook meer tot elkaar en de gezondheid van omwonenden neemt toe.

We streven naar eenduidigheid in onze benadering ‘naar buiten’. We maken onze uitgangspunten en eisen onafhankelijk van degene bij wie het project ligt. We maken een set aan regels en uitgangspunten die iedere ontwikkelaar en projectleider mee kan nemen in zijn initiatief.

8 Hoe gaan we dat doen

Om activiteiten uitgevoerd te krijgen, zijn menskracht en financiële middelen nodig. Dit hoofdstuk beschrijft de benodigde middelen en organisatie van het werk. We berekenen welke rioolheffing op lange termijn kostendekkend is en welke personele inzet nodig is.

8.1 Personeel

Om alle voorziene werkzaamheden gedaan te krijgen, is voldoende en voldoende gekwalificeerd personeel nodig. Met behulp van de Kennisbank Stedelijk Water (Stichting RIONED) is een globale inschatting gemaakt van deze benodigde personele capaciteit in de komende jaren. Deze inschatting maakt gebruik van landelijke kengetallen.

8.1.1 Benodigde personele capaciteit; de getallen

De invulling van de dagelijkse taken in het gemeentelijk waterbeheer is berekend met de formatiescan van de Kennisbank Stedelijk Water van Stichting RIONED.

We berekenen met de formatiescan, aan de hand van de grootte van de gemeente, de arealen binnen de gemeente, de hoeveelheid werkbare uren, voorziene investeringen en de mate van uitbesteding van werkzaamheden het gewenste aantal fte's dat werkzaam is aan de gemeentelijke watertaken.

Rol / Functieprofiel	**Benodigde inzet (fte)**
Team beleid fysiek (beleid)	1,6
Team ruimte (beheer)	2,3
Team ruimte – Ingenieursbureau (ontwerp, gegevensbeheer, projectleiding, werkvoorbereiding en toezicht)	1,3
Team openbare werken (buitendienst)	4,9
Team financiën en dienstverlening (financiën, belasting en inning, kcc)	1,1
Totaal	**11,2**

8.1.2 Benodigde personele capaciteit; de praktijk

We zien dat de benodigde bezetting ten opzichte van het vorige GRP is toegenomen.

In het vorige GRP was een benodigde bezetting berekend van 9,7 fte. Destijds was de inschatting van de eigen organisatie dat circa 9,5 fte beschikbaar was (verdeeld over beleid, openbare werken, publiekszaken, buitenruimte en vastgoed, en projectrealisatie).

De belangrijkste verschuivingen ten opzichte van het GRP zijn:

- Voor beleid rekenen we 0,7 fte meer bezetting toe voor extra klimaattaken; de advisering vooraan in projecten brengen we op orde;
- De beheertaak groeit. Hier rekenen we 0,8 fte meer voor:
    - Het areaal neemt toe en we willen het beheer in zijn geheel weer op orde brengen;
    - Nieuwe projecten vragen, naast de beleidsmatige inbreng, ook gedegen technische inbreng. Daardoor neemt de benodigde bezetting voor projectrealisatie toe;
    - Net als bij de beheertaak ‘binnen’, neemt het werk buiten toe wanneer we een groter areaal krijgen; de benodigde bezetting groeit daardoor.

Het areaal groeit en het takenpakket van de ‘rioolbeheerder’ verbreedt. Er komen andere typen riolering bij (hemelwater, grondwater), klimaatadaptatie vraagt andere inspanningen en advisering in nieuwe ontwikkelingen vragen (veel) tijd. De personele lasten rekenen we toe aan de rioolheffing.

8.2 Financiën

De vervangingswaarde van alle voorzieningen om de stromen afval-, hemel-, en grondwater in onze gemeente te verwerken bedraagt ruim €360 miljoen.

De rioolheffingsberekening is grotendeels gebaseerd op de systematiek uit het vorige GRP en afspraken die daaruit zijn voortgevloeid. Hierbij zijn de belangrijkste uitgangspunten (uitgangspunten en de uitkomsten van de berekeningen zijn opgenomen in bijlagen 2, 3 en 4):

- De riolen die nu aanwezig zijn worden na een theoretische levensduur (70 jaar voor vrijvervalriolen) na het aanlegjaar voor vervanging op de financiële planning gezet. Investeringen die uit het oude GRP niet zijn uitgevoerd worden meegenomen in de aankomende 10 jaar;
- Van gemalen en persleidingen wordt een gemiddeld investeringsbedrag per jaar als uitgangspunt genomen om grote schommelingen in de investeringen te voorkomen;
- Exploitatiebudgetten zijn geïndexeerd ten opzichte van 2018 (prijspeil vorig GRP). Door de inflatie van de afgelopen jaren is de prijsstijging in de grond-, weg-, en waterbouw fors. Dit leidt waar relevant tot een indexatie van circa 45%;
- De berekeningen zijn, conform de financiële doorkijken in andere beheerplannen, gedaan voor een periode van 10 jaar;
- De berekeningen zijn op prijspeil van 1 januari 2024;

- Btw is apart in beeld gebracht en voor compensabele posten (sommige exploitatielasten en de kapitaallasten) meegerekend voor compensatie uit het btw compensatie fonds;
- Dit Wrp gaat uit van 100% kostendekking; dat betekent dat alle kosten die we maken voor de gemeentelijke watertaken voor maximaal 100% uit de rioolheffing worden gedekt;
- Door een afspraak in verband met het afbouwen van de eerder opgebouwde hoogte van de voorziening, wordt de stand van de voorziening einde 2027terug gebracht naar €1 miljoen, waardoor jaarlijks ongeveer €1,6 miljoen wordt teruggegeven aan de burger door middel van een verlaging in de rioolheffing;
- Voor- en nadelen op jaarbasis (op basis van realisatie) leiden tot een storting of onttrekking aan of van de voorziening, waarbij de stand van de voorziening binnen de bandbreedte van €1 miljoen en €2,5 miljoen blijft om tegenvallers op te kunnen vangen. Eventuele over- of onderschrijdingen hierop worden ten gunste of ten laste van de rioolheffing gerekend.

8.2.1 Kostendekking

Kosten voor aanleg en instandhouding van riolering en overige voorzieningen worden gedekt vanuit verschillende bronnen. Nieuwe aanleg van riolering en voorzieningen in nieuwbouwplannen worden betaald vanuit de grondexploitatie en wordt dus verdisconteerd over de verkoopprijs van percelen. Hierbij geldt duidelijk dat als het plan een probleem buiten het plan veroorzaakt, het oplossen van de knelpunten ten laste komt van de grondexploitatie. Instandhouding van aangelegde stelsels (beheer, onderhoud, vervanging van riolering en hemel-, en grondwatervoorzieningen) wordt gedekt vanuit de rioolheffing.

In 2024 was de grondslag van de rioolheffing (artikel 7 van de verordening rioolheffing Overbetuwe 2024) als volgt:

- Waterverbruik tot 500 m3 €106,74
- Waterverbruik van 500 tot 2500 m3 €213,48
- Waterverbruik van 2500 tot 5000 m3 €320,22
- Bij meer dan 5000 m3
    - Voor de eerste 200.000 m3 €0,09 per m3
    - Voor de volgende 100.000 m3 €0,08 per m3
    - Voor de hoeveelheid daarboven €0,04 per m3

Voor de berekening van de benodigde ontwikkeling rioolheffing in dit Wrp zijn de verschillende categorieën teruggerekend naar het basistarief en daaraan gerelateerd het (rekenkundig) aantal heffingseenheden, in totaal 21.759 stuks bij het begin van de berekeningen (1 januari 2025). Als gevolg van woningbouw zal het aantal heffingseenheden stijgen. We rekenen met een stijging van 200 heffingseenheden per jaar voor de rekenperiode.

8.2.2 Kosten en uitgaven

De kosten van de planperiode is een optelling van alle inspanningen om bestaande stelsels in stand te houden die leiden tot zgn. exploitatielasten (out-of-pocket), kosten die gemoeid zijn met investeringen (voor vervangen en/of verbeteren, gedekt door kapitaallasten), kapitaallasten van investeringen in het verleden, onderzoek, personele lasten en interne kosten zoals overhead en doorbelastingen vanuit andere afdelingen.

Voor de planperiode zien de totale lasten er als volgt uit:

	Nieuwe investeringen (lasten via kapitaallasten)	Nieuwe kapitaallasten	Oude kapitaallasten	Exploitatie en onderzoeken (incl. personeel en overhead)	Klimaat (koppelbudget, 0,7 fte + onderzoek)	Compensabele btw
2025	€ 1.909.017	€ 0	€ 1.012.371	€ 3.054.397	€ 260.000	€ 482.190
2026	€ 1.163.231	€ 59.737	€ 1.012.371	€ 3.054.397	€ 310.000	€ 505.235
2027	€ 1.163.231	€ 100.536	€ 1.012.371	€ 3.054.397	€ 360.000	€ 524.302
2028	€ 1.163.231	€ 141.335	€ 1.012.371	€ 3.054.397	€ 410.000	€ 543.370
2029	€ 1.163.231	€ 182.133	€ 1.012.371	€ 3.054.397	€ 410.000	€ 551.938

De exploitatie en onderzoeken zijn als volgt opgebouwd:

Directe lasten	
Loonkosten huidige formatie taakveld riolering	€ 649.876**
Interne verrekeningen	€ 46.763**
Structureel onderzoek	€ 148.991*
Calamiteitenbudget	€ 150.800*
Rioolreiniging, inspectie en beoordelen	€ 117.500*
Kleine maatregelen volgend uit inspectie	€ 72.500*
Onderhoud rioolstelsel	€ 29.000*
Onderhoud rioolgemalen	€ 429.207*
Kolken en vuilafvoer	€ 97.173*
Subtotaal directe lasten	**€ 1.741.810**
Indirecte lasten	
Overhead: opslag uurtarief	€ 658.350**
Compensabele BTW: exploitatie en investeringen	€ 482.190
Kwijtschelding	€ 55.000**
Kosten waterbeheer	€ 195.237**
Kosten straatreiniging (toekenning van 50%, obv bestek 2024)	€ 108.000
Subtotaal indirecte lasten	€ **1.016.587**

Nieuwe lasten	
Baggeren	€ 150.000
Samenwerkingsagenda	€ 46.000
Diverse kleine adviesvragen	€ 25.000
Uitbreiding personeel ivm areaal 0,8fte	€ 75.000
Uitbreiding personeel ivm klimaat 0,7fte	€ 70.000
Nieuwe onderzoeken (onderstaand)	€ 90.000
Klimaat-meekoppel-budget	€100.000***
Subtotaal nieuwe lasten	€ **296.000**
Totaal exploitatielasten (2025)	€ **3.054.397**

De nieuwe onderzoeken zijn de volgende (verdeeld over de jaren):

Opstellen SSW's (in 2025, 2026, 2027 en 2028)
Opstellen vlekkenkaarten rioolcapaciteiten, hemelwaterafvoer, 2025)
Opstellen integraal meerjaren investeringsprogramma (2029)
Opstellen signaleringskaart Water en Bodem Sturend
Onderzoek grijswaterstromen (jaarlijks)
Onderzoek foutaansluitingen (plus kleine maatregelen, 2026)
Onderzoek afvalwater buitengebied (jaarlijks)
Actualisatie/bijhouden grondwatermeetnet (jaarlijks)
Inventarisatie stedelijk oppervlaktewater (2025)
Onderzoek waterkwaliteit (irt klimaat/krw, 2025)
Systeemaanpassingen stedelijk oppervlaktewater (PM; naar nieuw Wrp)
Opstellen nieuw Wrp (2029)

Nb: * posten zijn geïndexeerd t.o.v. posten in het vorige GRP.

Nb: ** posten zijn overgenomen op basis van begroting 2024 ivm ontbreken getallen 2025.

Nb: *** het klimaat-meekoppel-budget is een ingroeimodel. Het gaat uit van €100.000 budget met ingang van 2025 via exploitatie/out of pocket. Met ingang van 2026 komt daar jaarlijks €50.000 budget bij om kapitaallasten te dekken. Uiteindelijk is in 2028 €250.000 beschikbaar; €100.000 via exploitatie, €150.000 om kapitaallasten te dekken. Wanneer de bijdragen in investeringen achterblijven, zal het resterende budget (max. €250.000 per jaar) als exploitatielast terugkomen.

8.2.3 Rioolheffing

De rioolheffing voor 2024 bedraagt €106,74 voor een huishouden (waterverbruik lager dan 500 m3).

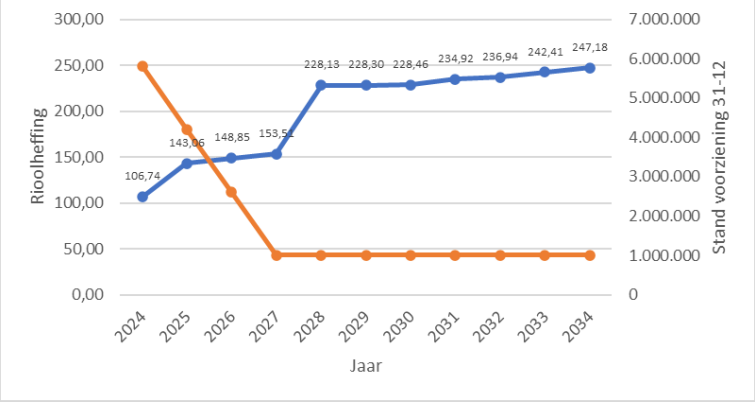
In de bijlagen zijn de tabellen van de kostendekkingsberekeningen opgenomen.

Voorgesteld wordt om uit te gaan van:

- De huidige stand van de voorziening, conform afspraak in 2017, af te bouwen naar ongeveer €1 miljoen aan het eind van 2027;
- De voorgestelde dekking van (water)klimaat maatregelen mogelijk te maken;
- Per 2025 al te stijgen met het tarief om een nog grotere sprong in de heffing te voorkomen;
- Bij het actualiseren van het Wrp opnieuw de kostendekking te berekenen om zo grip op de benodigde ontwikkeling van de rioolheffing te houden.

De beleidsvoornemens én de stijging in prijzen voor de uitvoering (ten opzichte van 2017 zijn de prijzen in de gww-sector met 45% toegenomen) leiden ertoe dat de rioolheffing, om kostendekkend te zijn, voor de planperiode van dit Wrp volgens de volgende tarieven moet worden aangepast:

Jaar	Tarief incl. korting
2024	**€ 106,74**
2025	€ 143,06
2026	€ 148,85
2027	€ 153,51
2028	€ 228,13
2029	€ 228,30

De rioolheffing in Overbetuwe is, mede door keuzes in het verleden, zeer laag. Zeker wanneer dit landelijk (€225) en in de regio wordt vergeleken.

Bijlage 1

Locaties randvoorzieningen

Locatie ID	Locatie soort	Locatie naam	Coordinaat X (RD)	Coordinaat Y (RD)
3863	Bergbezinkbassin	BBB425- Kerkstraat 6	178344.1	435227.9
4123	Bergbezinkbassin	BBL416- Wageningsestraat	178162.7	435914.1
5003	Bergbezinkbassin	BBR302- Bretagnesingel 19 l	179913.2	441223.3
5004	Bergbezinkbassin	BBB462- Broekstraat 7	182610.8	436119.9
5008	Bergbezinkbassin	BBB211- Haydnstraat 81	186921.3	437798.4
5009	Bergbezinkbassin	BBB212- Willemstraat 39	186223.9	436658.6
5023	Bergbezinkbassin	BBR301- Bredeweg 6	177256.8	440299.5
5024	Bergbezinkbassin	BBB402- Molenstraat 1	177230.5	438580.5
5025	Bergbezinkbassin	BBB304- Cremerstraat 68	183965.1	441104.4
5843	Bergbezinkbassin	BBR497- Paulstraat 38	182464.9	433190.2
8512	Bergbezinkbassin	BBB456- Peperstraat 33	184865.6	432430.4
8583	Bergbezinkbassin	BBR409- De Veldse hofstede 98	177569	437440.6
8584	Bergbezinkbassin	BBB161- Van der Veenstraat 12	185768.5	437428.9
9503	Bergbezinkbassin	BBB303- Flessenstraat 11	180449.1	440888.4

Bijlage 2

Uitgangspunten rioolheffingsberekening

	Uitgangspunten
1	Dit Wrp heeft een looptijd van 5 jaar; 2025 tot en met 2029. De kostendekkingsperiode die beschouwd is, is 10 jaar en daarmee gelijk aan andere beheerdisciplines in de gemeente. Vervangingsinvesteringen en onderhoudswerkzaamheden zijn voor de hele technische levensduur (maximaal 70 jaar voor vrijvervalriolen) in beeld gebracht.
2	Het Wrp houdt rekening met een jaarlijkse uitbreiding van het aantal heffingseenheden van 200 per jaar gedurende de 10 jaar doorkijk. Het aantal stijgt daarmee van 21.759 (rekenkundig) naar 23.759 in 2034. Er is gerekend met een rekenkundig aantal aansluitingen; bedrijfslozingen zijn hierin verdisconteerd.
3	Vervangingsinvesteringen van vrijvervalriolen zijn bepaald aan de hand van het gehele areaal per 1 januari 2024 aanwezig. De technische levensduur leidt, bovenop aanlegjaar, tot het vervangingsjaar. Dit geeft een theoretisch inzicht in de vervangingen.
4	Vervangingsinvesteringen van gemalen en mechanische riolering zijn bepaald door de gehele vervangingswaarde te delen door de gemiddelde technische levensduur. Aanlegjaren en capaciteiten zijn hierin cruciaal voor de vervangingswaarde. Deze zijn momenteel slecht geregistreerd in het beheerpakket.
5	De kosten voor nieuwe aansluitingen komen ten laste van de aanvrager/grondeigenaar. Dit geldt zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied. Over het algemeen geldt; de veroorzaker betaalt.
6	De onderbouwing van het aantal fte’s is eveneens onderbouwing voor de bijbehorende kosten; de fte’s die nodig zijn voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken worden bekostigd uit de rioolheffing.
7	Een nieuwe doorrekening van het kostendekkingsplan is nodig tegen het einde van de looptijd van dit Wrp om te voorkomen dat prijsstijgingen, verandering van koers of uitvoering van het werk of andere omstandigheden voor grote verrassingen zorgen en, dus, grote aanpassingen in de rioolheffing nodig zijn.
8	We bekostigen de taken die we uitvoeren voor de gemeentelijke watertaken. Daarbij is de gemeente ook verantwoordelijk voor (het watergedeelte) binnen klimaatadaptatie en het stedelijk deel van het watersysteem en het beheer daarvan, aangezien hemelwater in onze gemeente altijd raakvlakken heeft met het oppervlaktewatersysteem.

9	De kosten van sub-taakveld waterbeheer worden doorbelast in de rioolheffing.		
10	De rioolheffing is 100% kostendekkend. Dat wil zeggen dat we alle kosten die we voor deze zorgplichten maken, dekken onder de rioolheffing. We rekenen de stand van de voorziening zodanig door dat we onvoorziene tegenvallers op kunnen vangen, maar een te hoge stand vinden we onacceptabel.		
11	We rekenen kosten voor straatreiniging (50% van de totale kosten hiervoor) toe aan de rioolheffing, aangezien we met straatreiniging voorkomen dat riolen daardoor sneller vervuild raken en hiermee beperken we dus de kosten voor rioolreiniging.		
12	De gederfde inkomsten door kwijtschelding en niet inbare rioolheffing rekenen we als kostenpost toe aan de rioolheffing. Dit is €55.000 per jaar.		
13	Btw wordt toegerekend aan de posten waarvoor we ook daadwerkelijk btw betalen. Dit zijn enkele exploitatielasten en de kapitaallasten volgend uit investeringen. Deze btw mogen we via het btw-compensatiefonds van het Rijk terugvragen. Echter, door de korting op het gemeentefonds ter hoogte van dit btw-compensatiefonds, zouden we meer kosten maken dan we in de heffing berekenen als we deze btw buiten beschouwing laten.		
14	Alle kosten zijn op het prijsniveau van 1 januari 2024. Inflatie wordt buiten beschouwing gelaten.		
15	Afschrijving vindt plaats op annuïteitsbasis.	Technisch	Financieel
	Vrijvervalriolen	70	60
	Rioolgemalen en persleidingen	50	45
	Technische installaties rioolgemalen	20	15
	Pompunits drukriolering	40	45
	Technische installaties pompunits	15	15
16	Kosten voor onderzoek e.d. worden als out-of-pocket kosten geboekt en dus meteen afgeschreven.		
17	Het rentepercentage voor kapitaallasten is 1,5%.		
18	Conform de Financiële verordening ontstaan kapitaallasten in het jaar *nadat* de investering wordt gedaan.		
19	De boekwaarden (en kapitaallasten) worden binnen de afdeling financiën per periode van 5 jaar berekend. Deze boekwaarden en kapitaallasten worden voor de doorkijk van dit Wrp gelijk gehouden.		
20	Per jaar bekijkt de organisatie welke voorziene exploitatielasten (mn de onderzoeken) en investeringen in de opvolgende jaren nodig zijn. Daarom zijn de in dit Wrp opgenomen posten niet zondermeer leidend in de gemeentebegroting.		

21	De exploitatielasten zijn geïndexeerd ten opzichte van het vorige GRP.
22	Het uitgangspunt van het rioolheffingstarief is het tarief conform de Verordening Rioolheffing 2024; €106,74 voor een gemiddeld huishouden (met een drinkverbruik tot 500 m3).
23	Voor- en nadelen op jaarbasis (op basis van realisatie) leiden tot een storting of onttrekking aan of van de voorziening, waarbij de stand van de voorziening binnen de bandbreedte van €1 miljoen en €2,5 miljoen blijft om tegenvallers op te kunnen vangen. Eventuele over- of onderschrijdingen hierop worden ten gunste of ten laste van de rioolheffing gerekend.
24	Conform de afspraken uit het oude GRP 2018-2022, uitgangspunt 28, wordt de hoogte van de rioolheffing zo berekend dat de hoogte van de voorziening riolering aan het eind van 2027 de minimumomvang van € 1 miljoen heeft bereikt.
25	De rioolheffing is berekend zonder het effect van inflatie; de cijfers in de volgende bijlage zijn daarom benodigde aanpassingen van het tarief bovenop het inflatiecijfer.

Bijlage 3

Rioolheffingsberekening

Investeringen:

Jaar	Vrijverval riolen / MIP	Gemalen bouwkundig	Gemalen mech/el	Persleidingen	Subtotaal invest.
2025	1.385.455	162.860	191.562	169.139	1.909.017
2026	639.669	162.860	191.562	169.139	1.163.231
2027	639.669	162.860	191.562	169.139	1.163.231
2028	639.669	162.860	191.562	169.139	1.163.231
2029	639.669	162.860	191.562	169.139	1.163.231
2030	5.392.695	162.860	191.562	169.139	5.916.256
2031	2.098.202	162.860	191.562	169.139	2.621.764
2032	4.763.680	162.860	191.562	169.139	5.287.242
2033	4.299.505	162.860	191.562	169.139	4.823.067
2034	2.036.868	162.860	191.562	169.139	2.560.429
	aanlegjaar + technische levensduur = theoretisch jaar van investering	*totale vervangingswaarde delen door technische levensduur = jaarlijkse investering*	*totale vervangingswaarde delen door technische levensduur = jaarlijkse investering*	*totale vervangingswaarde delen door technische levensduur = jaarlijkse investering*	*totaal theoretische investering*

Verloop kapitaallasten:

Jaar	Kap.last Oud	Kap.last Nieuw
2025	1.012.371	0
2026	1.012.371	59.737
2027	1.012.371	100.536
2028	1.012.371	141.335
2029	1.012.371	182.133
2030	1.012.371	222.932
2031	1.012.371	384.427
2032	1.012.371	462.263
2033	1.012.371	607.784
2034	1.012.371	741.519
	constant na periode begrotingscyclus gemeente	*obv annuïteit*

Exploitatieoverzicht:

Jaar	Expl	Klimaat budget	Nieuwe onderzoeken	Extra 0,7 fte ivm klimaat	Btw expl zonder klimaat	Btw klimaatposten
2025	3.054.397	100.000	90.000	70.000	265.895	39.900
2026	3.054.397	150.000	90.000	70.000	265.895	50.400
2027	3.054.397	200.000	90.000	70.000	265.895	60.900
2028	3.054.397	250.000	90.000	70.000	265.895	71.400
2029	3.054.397	250.000	90.000	70.000	265.895	71.400
2030	3.054.397	250.000	90.000	70.000	265.895	71.400
2031	3.054.397	250.000	90.000	70.000	265.895	71.400
2032	3.054.397	250.000	90.000	70.000	265.895	71.400
2033	3.054.397	250.000	90.000	70.000	265.895	71.400
2034	3.054.397	250.000	90.000	70.000	265.895	71.400
	deels btw, basis begroting 2024	*btw*	*btw*	*geen btw*		*btw over onderzoeken en koppelbudget, niet over fte's*

Exploitatiebegroting voor 2025			
Directe lasten		**exploitatie**	**btw**
Loonkosten huidige formatie taakveld riolering		649.876	
Interne verrekeningen		46.763	
Structureel onderzoek		148.991	31.288
Calamiteitenbudget		150.800	31.668
Rioolreiniging, inspectie en beoordelen		117.500	24.675
Kleine maatregelen volgend uit inspectie		72.500	15.225
Onderhoud rioolstelsel		29.000	6.090
Onderhoud rioolgemalen		429.207	90.133
Kolken en vuilafvoer		97.173	20.406
		1.741.810	
Indirecte lasten			
Overhead: opslag uurtarief		658.350	
Compensabele BTW: exploitatie en investeringen		0	
Kwijtschelding		55.000	
Kosten waterbeheer		195.237	
Kosten straatreiniging (toekenning van 50%)		108.000	
		1.016.587	
Nieuwe lasten			
Baggeren		150.000	31.500
Samenwerkingsagenda		46.000	9.660
Diverse kleine adviesvragen		25.000	5.250
Uitbreiding personeel ivm areaal 0,8fte		75.000	
Uitbreiding personeel ivm klimaat 0,7fte	los in berekening		
Nieuwe onderzoeken	los in berekening		
Klimaat-meekoppel-budget	los in berekening		
		296.000	
Totaal		**3.054.397**	**265.895**

Kostendekkingsberekening; verloop lasten, heffing en voorziening:

	Nieuwe investeringen	Kap last. Nieuwe inv.	Exploitatie (incl. personeel en overhead)	Klimaat (koppelbudget, 0,7 fte, onderzoek)	Kap last. Oude inv.	Subtotaal excl. Btw	Btw inv.	Btw expl.	Totaal incl. Btw	Opbrengst bespaarde rente vz	Te dekken door tarief	Tarief excl. Ont. Vz.	Korting ivm teruggave 2017	Tarief incl. korting	Opbrengst heffing	Saldo voorziening per 1-1	Stand eind 2024 in 3 jaar terugbrengen naar 1mln	Saldo voorziening per 31-12	Heffings-eenheden
														106,74			'teruggave'	5.813.000	
2024																			
2025	1.909.017	0	3.054.397	260.000	1.012.371	4.326.768	176.394	305.796	4.808.958	63.130	4.745.828	216,12	-73,06	143,06	3.141.495	5.813.000	-1.604.333	4.208.667	21.959
2026	1.163.231	59.737	3.054.397	310.000	1.012.371	4.436.505	188.939	316.296	4.941.740	39.065	4.902.675	221,25	-72,40	148,85	3.298.341	4.208.667	-1.604.333	2.604.333	22.159
2027	1.163.231	100.536	3.054.397	360.000	1.012.371	4.527.304	197.507	326.796	5.051.606	15.000	5.036.606	225,26	-71,75	153,51	3.432.273	2.604.333	-1.604.333	1.000.000	22.359
2028	1.163.231	141.335	3.054.397	410.000	1.012.371	4.618.103	206.074	337.296	5.161.473	15.000	5.146.473	228,13		228,13	5.146.473	1.000.000	0	1.000.000	22.559
2029	1.163.231	182.133	3.054.397	410.000	1.012.371	4.658.901	214.642	337.296	5.210.839	15.000	5.195.839	228,30		228,30	5.195.839	1.000.000	0	1.000.000	22.759
2030	5.916.256	222.932	3.054.397	410.000	1.012.371	4.699.700	223.210	337.296	5.260.206	15.000	5.245.206	228,46		228,46	5.245.206	1.000.000	0	1.000.000	22.959
2031	2.621.764	384.427	3.054.397	410.000	1.012.371	4.861.195	257.124	337.296	5.455.614	15.000	5.440.614	234,92		234,92	5.440.614	1.000.000	0	1.000.000	23.159
2032	5.287.242	462.263	3.054.397	410.000	1.012.371	4.939.031	273.469	337.296	5.549.796	15.000	5.534.796	236,94		236,94	5.534.796	1.000.000	0	1.000.000	23.359
2033	4.823.067	607.784	3.054.397	410.000	1.012.371	5.084.552	304.029	337.296	5.725.877	15.000	5.710.877	242,41		242,41	5.710.877	1.000.000	0	1.000.000	23.559
2034	2.560.429	741.519	3.054.397	410.000	1.012.371	5.218.287	332.113	337.296	5.887.696	15.000	5.872.696	247,18		247,18	5.872.696	1.000.000	0	1.000.000	23.759

